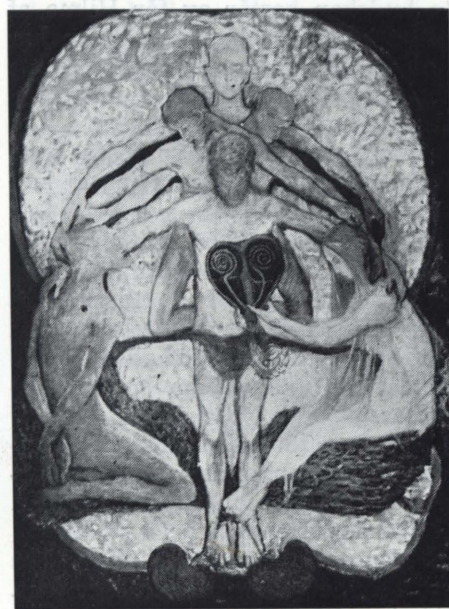
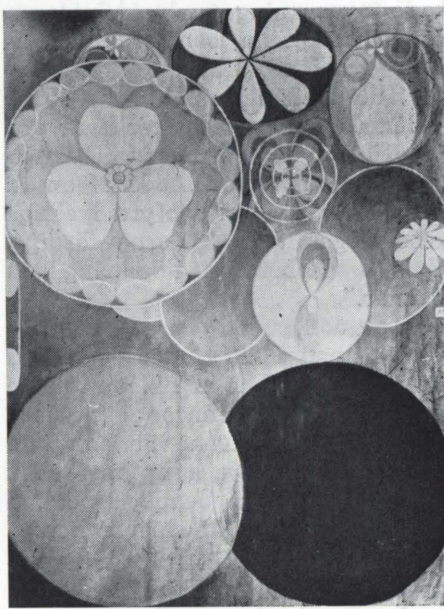
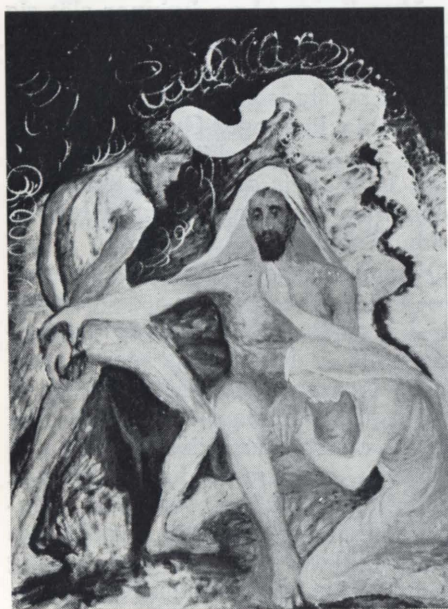

SÖKAREN

NR 7

1974

LOSNUMMERPRIS 3:75 inkl. moms

Under en följd av år har fil. lic. Ragnar Alcén sysselsatt sig med en stor samling oljemålningar och akvareller, dagböcker och essäer, den andliga kvarlåtenskapen efter en okänd konstnärinna, Hilma af Klint, som under en mer än fyrtioårig verksamhet helt präglats av upplevelser av ockult art.

SÖKT AV DE ANDLIGA MÄSTARNA

Av Ragnar Alcén

År 1944 avled konstnärinnan Hilma af Klint i Djursholm. Hon hade under större delen av sitt liv levt helt skild från sina anhöriga, periodvis tillsammans med en grupp nära vänner, periodvis helt ensam. Vid hennes död fann man att hon i sin ägo hade över ettusen oljemålningar och akvareller, ett hundratal dagböcker, skisser, essäer etc. Såväl målningar som anteckningar visade ett klart inflytande av ockult tänkande.

Hilma af Klint hade tillbringat sin barndom i Stockholm, där hennes

far tjänstgjorde som sjömilitär. Hon hade efter avslutad skolgång studerat vid Tekniska skolan och Kungl. Konstakademien. Av allt att döma avsåg hon att ägna sig åt porträttmåleri och engagerades också av några stockholmsfamiljer för gruppporträtt. Vid sekelskiftet, när hon var 38 år gammal, avled hennes far. Hon tvingades nu att sköta sin mor, som var sjuklig, samtidigt som hon fortsatte sitt konstnärliga arbete.

Det var under åren närmast efter sekelskiftet som Hilma af Klint enligt sina dagböcker hade sina första,

påtagliga ockulta upplevelser. Hon fick vid upprepade tillfällen en upplevelse av hur andliga krafter sökte "nå" henne med ett budskap. Visserligen var detta — terminologiskt och fenomenologiskt — ingen nyhet för henne, ty redan under sin akademitid hade hon kommit i kontakt med smärre spiritualistiska grupper, deltagit i seanser, upplevt psykograf och oujabord i funktion, men detta var första gången som hon själv upplevde sig som ett objekt för de andliga makterna.

I en dagboksanteckning från år

1902 skildrar hon sina upplevelser: "Någon söker mig. Må han ej göra det förgäfvets. Han orkar mig. Jag är svag, men **Han** orkar. Namnet Ananda nemndes." Hilma af Klint ger ingen närmare skildring av **karaktären** av sina upplevelser vid denna tid. Hon talar mycket flytande om en "röst", eventuellt en "inre röst". Helt klart är dock att hon nu upplever sig som ett objekt; **hon** är tilltalad av, föremål för höga andliga makters vilja.

Under våren 1903 upprepas dessa fenomen; en andlig mästare talar till henne, upprepar att hon skall vara redo att "taga emot ett budskap af stor betydelse för världen". Vad detta budskap består av får Hilma af Klint ingen klarhet i. Tydligt har hon — periodvis — upplevt detta som mycket tröttande; i maj 1903 skriver hon:

"Ack, måtte jag snart få **veta**. Inget gifves åt mig som jag ej kan bära. Men dock..."

Under denna tid fortsätter hon sin vanliga verksamhet i sin ateljé. Sommarna tillbringar hon tillsammans med sina släktingar på Adelsö. Hon torde — av allt att döma — inte ha underrättat någon om sina upplevelser.

På våren 1904 får hon så sina första klara uppenbarelser; hennes andlige ledare Ananda talar till henne. Hilma af Klint skriver:

"Han gaf mig att jag skulle utföra ett stort uppdrag af andlig natur. Då jag frågade om mitt uppdrag skulle ske genom mitt målande svarades: 'Ja!' Jag skulle få verka i mysteriernas tjänst, såsom en vestal. Ett tempelbygge nemndes."

Anandas budskap — med en röst som hon nu klart upplever som en "inre röst" — blev som en profetkallelse. Hon, Hilma af Klint, har ett uppdrag i världen. Hon är den som skall kungöra de andliga mästarnas vilja genom sin konst. Men i likhet med de flesta förkunnare måste hon provas. På sommaren 1905 talar Ananda till henne:

"Blindhet skall du slås med. Förneka dig själv skall du göra, därför att din stolthet skall brytas. Snava skall du, för att du skall provas på din egen svaghet. En ropande röst skall du blifva, men innan dess skall du brytas ned i stoftet."

Några dagar efter detta skriver Hilma af Klint i sin dagbok:

"Det sades mig att jag skall gifva ett år åt Amaliel. Jag får då endast lyda Hans vilja. Allt annat må vila."

Namnet Amaliel nämndes för Hilma af Klint tillsammans med nam-

nen Ester, Georg och Theosophus — namn på andliga mästare, som nu skall övervaka hennes arbete.

"Året åt Amaliel" — ett år av koncentrerad andlig verksamhet — konstnärligt arbete i de andliga makternas tjänst, börjar i maj månad 1907. Hilma af Klint beskriver sina upplevelser:

"Inom mig afläste jag taflornas mått. Öfver staffliet såg jag ett Jupitertecken hvilket kraftigt upplystes och visade sig under flera sekunder.

Derefter begynte arbetet, hvilket skedde sålunda, att bilderna målades genom mig direkt, utan föregående teckning och med stor kraft. Jag hade ingen aning om hvad bilderna skulle framställa, och ändå arbetade jag med stor kraft, fort och säkert utan att ändra ett penseldrag.

Sex dagar användes för hvar och en och jag var tillsagd att låta bilderna förblifva obesedda af andra människor. Efter tjugofyra lyckliga arbetsdagar voro bilderna färdiga. Varje dag arbetade jag omkring fyra timmar."

"Året åt Amaliel" varade fram till april månad 1908. Under denna tid fullbordade Hilma af Klint nittiotre målningar. Av hennes dagboksanteckningar att döma var hon inte medveten om vare sig motiv- eller färgval under pågående arbete. I oktober månad 1907 skriver hon:

"Amaliel sade till mig: 'Sju månader har du kvar att frambringa mediumistiskt det vi tills vidare vilja nedbringa åt mänskligheten af ljus'."

Det mediala måleriet — d.v.s. ett passivt registrerande på papper eller duk i transtillstånd — hade Hilma af Klint med stor sannolikhet mött under sina kontakter med spiritualistiska grupper i Stockholm. Under åren 1896 — 1897 hade hon regelbundet bevistat sammankomsterna hos det s.k. "Edelweissförbundet" på Grev Turegatan i Stockholm. Detta var en spiritualistisk organisation, som under ett tiotal år haft regelbundna sammankomster i gudstjänstform. Dessutom brukade dess medlemmar samlas till seanser hos något medium. Ett av dessa, fröken Berta Valerius — som f.ö. framträder lätt maskerad hos Strindberg i novellen "Gengångare" — hade till förbundets lokaler skänkt en tavla föreställande "mästaren Jesus", som hon målat i trans. Detta hade diskuterats vid flera sammankomster inom förbundet.

Efter fullbordandet av sin första serie av målningar på uppdrag av

sina mästare börjar nu Hilma af Klint att söka kontakt med en grupp likasinnade väninnor. Under sin akademitid hade hon mött en jämnårig kollega, Anna Cassel, som hon nu söker upp på nytt. Denna hade — till stor överraskning för Hilma af Klint — på egen hand orienterat sig mot olika ockulta grupper. I henne fann Hilma af Klint nu det komplement som var nödvändigt för att mästarnas budskap skulle kunna framföras rätt. I maj 1909 skriver hon:

"Det är uppenbart att A. skall tala då jag målar. Tillsammans skall vi tjena de höga mästarna. Templet har ånyo nemnts."

Ytterligare några kvinnor slöt sig under detta år till Hilma af Klint: en yngre kvinna, som snart skulle betrakta sig som Hilma af Klints särskilda lärjunge, Gusten Andersson, samt en sjuksköterska, som under 1930-talets senare del skulle bli den enda som stod kvar vid hennes sida, Thomasine Andersson.

Tempelbygget, som återkommer med jämna mellanrum i dagboksanteckningarna från denna tid är tydligen ett av de uppdrag, som de andliga ledarna anförtrott Hilma af Klint. Tillsammans med sin lilla grupp av trogna anhängare skall hon uppföra ett tempel för meditation och kontemplation. Några av hennes målningar skall placeras där som "altarbilder" avsedda som andlig ledning för templets besökare.

Under år 1909 får Hilma af Klint kontakt med den unge Göteborgsskulptören Frank Heyman. Denne hade — i likhet med henne själv — under sin studietid kommit i kontakt med ockulta grupper och — liksom hon — gripits av den fasta övertygelsen att han hade ett budskap att framföra till sin omvärld från de andliga mästarna. I likhet med Hilma af Klint hade även han planerat att uppföra ett meditationstempel, dekorerat med sin egen konst. Hans möte med Hilma af Klint torde inte ha varit helt lyckosamt. Hon tycks ha uppfattat honom som en missledd ung man, som enbart var offer för självbedrägeri. Det var hennes uppgift att bygga det tempel, som de höga mästarna önskade se fullbordat, det var genom henne de ville tala.

Frank Heyman lämnade Hilma af Klint i stor upprördhet och de sågs aldrig mer. Trots detta var han helt övertygad om sin uppgift, och under den resterande delen av sitt liv sysslade han uteslutande med små förbättringar av de skulpturer, som en

gång skulle placeras i hans meditationstempel. Några månader före sin död — år 1945 — krossade han emellertid de flesta av sina skulpturer.

*

År 1912 flyttar Hilma af Klint tillsammans med sina väninnor till Munsö. Under de närmast följande åren bygger de en gemensam bostad och en stor ateljé. Det är här som Hilma af Klint utför större delen av sitt konstnärliga arbete.

Nu förändras också i någon mån hennes arbetsmetoder. I en dagboksanteckning från juli månad 1912 heter det:

"Amaliel sade mig att jag nu måste fånga de ord som talas, och gifva dem färg och form. Jag får ej längre ledas af deras vilja. Jag måste sjelf vilja och arbeta."

Det mediala måleriets tid var alltså förbi. Nu skulle Hilma af Klint själv registrera mästarnas ord, vilja och önskingar och söka att fixera dessa på egen hand.

I september månad 1912 börjar detta arbete. Temat, som angivits av hennes mästare, är "Kunskapens träd".

Detta tema behandlas nu också parallellt i dagböcker och anteckningar. I samtal och i bilder framställs trädet som symbolen för kosmos: Trädet, vars grenar sträcker sig ut över alla väderstreck, trädet, som med sina rötter når ned i ur-oceanen, trädet som har liv — det liv som är identiskt med det kosmiska livet.

I denna koncentrerade bild ryms en mängd av de spekulationer, som vi kan möta i de ockulta leden: Livet är en odelbar enhet. Det har emanerat från ett oändligt ljushav — till formen splittrats i olika funktioner, (oorganisk och organisk materia, växt- och djurvärld etc.) men kommer en gång att återvända till och förenas på nytt i sitt gudomliga ursprung. Människan är enbart ett led i och en del av detta skeende. Hennes kropp är dödlig, men hennes egentliga centrum — hennes "själv" — har en halt, som inte kan förstöras. Genom detta är hon delaktig i den jättelika, kosmiska utveckling, som är svaret på frågan om livets mening.

Denna evolutionstro — med dess påtagliga optimism och dess lika bergfasta determinism — är grundvalen för de ockulta spekulationerna. Kring temat om människans gudomliga centrum spinner man teorier och hypoteser om detaljer i den mänskliga konstitutionen, relatio-

nerna mellan det gudomliga "själv" och den "kosmiska världssjäl", frågor om reinkarnation och apokalyptik etc.

Arbetet med detta tema pågick i ungefär 8 månader. Efter detta får Hilma af Klint ett budskap om att hon nu har att utföra ytterligare två serier av målningar efter varandra.

Den första av dessa — med namnet "Svanen" — påbörjas hösten 1914. Också nu — under utförandet av denna serie — ger Hilma af Klint fortlöpande kommentarer till sina upplevelser under sitt arbete. Denna gång sker det i form av referat av de samtal hon för med sina väninnor. Under dessa söker hon klargöra vilken roll **det onda** spelar i tillvaron. Enligt de budskap hon fått från sina mästare existerar inte det onda som en självständig makt eller kraft. Det som vi kallar ont, är inget annat än en frånvaro av gott, eller enbart en frukt av vår okunnighet. De höga mästarna kan låta oss behålla illusionen av ondskan som en verklig makt — men detta är enbart till vårt eget bästa. Genom detta kan vi nämligen uppleva **godheten** desto starkare.

"Universum är fyllt av ljusa och svarta makter. Gud bor i båda."

Den sista serie av målningar som Hilma af Klint utför på sina mästarers inrådan, får namnet "Altarbilder". De var alltså avsedda för det kommande tempelbygget. I dessa målningar upprepar och sammanfattar konstnärinnan några av de vanligaste ockulta motiven: den kosmiska "evolutionsspiralen", andens — d.v.s. det gudomliga "självets" — seger över den dödliga kroppen, livets odelbarhet o.s.v.

*

Mot slutet av år 1915 hade Hilma af Klint fullbordat det verk som hennes andliga ledare uppdragit åt henne att göra. Vad väntade henne nu? I sina dagböcker återkommer hon regelbundet till sitt tempelbygge men tycks mer och mer resignera inför tanken på att kunna utföra det. I stället söker hon — på Amaliels inrådan — fostra sina väninnor till allt större hörsamhet inför mästarnas vilja. I en serie anteckningar kan man följa de andliga övningar, som bedrevs i ateljén på Munsö. Nu fungerar Anna Cassel och Hilma af Klint omväxlande som mästarnas språkrör; man forskar i det förflutna för att undersöka om man mötts och levt tillsammans i tidigare existenser, man undersöker sympati och attraktion mellan varandra. Stämningen försämras påtag-

ligt och utbrotten av irritation blir allt vanligare.

På våren 1918 lämnar Anna Cassel Munsö för gott. Hilma af Klint står utan sitt trognaste stöd. Mästarna ger henne besked om att detta är nödvändigt för hennes andliga utveckling, men hon är helt förlamad. I en anteckning heter det:

"Det kändes som om allt — ja, allt var utan mening. Jag kan ej längre vara till utan henne, ty hon var **jag**, tillsammans med mig. Jag vet ej hvilken min uppgift nu blir, jag vet ej om jag kan bära den. Jag har ej något besked om fler målningar sedan detta hände. Om jag nu fick ett sådant kanske jag ej skulle orka."

I denna situation blev Thomasine Andersson Hilma af Klints bästa stöd. Under en följd av år levde dessa kvinnor tillsammans på Munsö och senare även i Sydsverige. Thomasine Andersson behärskade tyska och torde ha varit den som introducerat det antroposofiska tänkandet för Hilma af Klint. Under 1920- och 30-talet ägnar hon större delen av sin konstnärliga verksamhet åt färg- och ljusstudier efter antroposofiskt mönster. Av hennes dagboksanteckningar att döma torde hon ha upplevt detta som en påtaglig befrielse. Nu fick hon svar på en rad frågor hon tidigare ställt. Medlemskapet i ett samfund, med dess krav på uniformitet, var visserligen en börda, men tryggheten i kollektivet var likväl ett faktum.

I en anteckning från våren 1944, det året hon avled, skriver Hilma af Klint:

"Det har förunnats mig att se mycket och att leva rikt. Ty rikedom är ej ägodelar utan glädje. Och den har givits mig i min ande.

Jag har mött livet och livets furs- tar, och dessa bär glädjen med sig."

I september utkommer en antologi, redigerad av Nils-Olof Jacobson, om gamla problem och nya perspektiv inom människokunskap och människovård. Psykologer och läkare skriver om nya vägar inom psykoterapi, om biologiska aspekter på psykiska sjukdomar, om omedvetet och övermedvetande.

MÄNNISKOSYN OCH TERAPI — NYA PERSPEKTIV

Cirkapris inkl. moms 50:—

Natur och Kultur
Kan köpas i bokhandeln

RELIGION OCH EROS

I kristen tradition finns ingen förbindelse mellan religion och erotik. Tvärtom har de uppfattats som varandras fiender. Det erotiska har varit bannlyst från den västerländska religionen. Hängivelse åt sexualiteten har betraktats som något syndigt, som Gud inte tycker om. Många är de kristna eller kristet uppfostrade människor som känt motvilja mot samlaget, inte därför att det kunde finnas något motbjudande i en omfamning av den älskade, utan därför att kristendomen gett dem föreställningen om sexualiteten som något smutsigt, i samma klass som superiet och svärjandet.

Men alla religioner har inte avvisat sexualiteten. I antiken, i naturfolksreligioner, i hinduismen har den ofta haft en betydelsefull plats med bl.a. sådana för oss främmande företeelser som tempelprostituerade (i kärlekstjänst invigda, ofta högt ansedda kvinnor, som de rikaste och mäktigaste männen eftertraktade för giftermål) erotiska danser; i många av Indiens religiösa tempel finns sexuella bilder; linga (det manliga organet) och yoni (det kvinnliga organet) är heliga symboler, som människorna böjer sig för i vördnad.

I en del religioner har sexualitet och gudshängivenhet förenats, i andra har den sexuella akten helt saknat gudomlig innebörd och uppfattats som något uteslutande kroppsligt, som stått i motsättning till det andliga, religiösa, till kontakten med Gud.

Att sexualiteten har en central plats i människans liv som ett av hennes starkaste och mest legitima behov är numer i allmänhet accepterat i vår del av världen. Men att den också har en given plats i religionen står vi främmande för. 1941 utkom den tyske filosofen och religionshistorikern Walter Schubart med ett arbete *Religion und Eros* (dansk översättning *Religion og Erotik*, 1969, Haases Facetbøger) där han hävdar att det är en västerländsk tragedi att erotiken har skilts från religionen. De två är, menar han, nära besläktade och sprungna ur samma källa: en längtan och strävan efter enhet och helhet.

Det är inte skönheten som bestämmer vad vi älskar, utan kärleken som bestämmer vad vi finner vackert. Eros följer inte skönheten, det omvända är fallet; Eros höljer allt vad den rör vid i skönhetens glans.

Walter Schubart

Rituell omfamning. Detalj från utsmyckningen av Devi-Jagadamba-templet i Khajuraho, norra Indien. Ca 1000 e. Kr. (Bild från "Religion og Eros".)

Schubart har velat verka för en naturlig sammankoppling av religionen och erotiken. De första orden i hans bok lyder: "Det religiösa och det sexuella är de två starkaste krafterna i människolivet. Den som menar att de är födda motståndare till varandra, bekänner sig därmed till tron på själens eviga splittring. Den som gör dem till oförsonliga fiender, sönderriver människohjärtat." Schubart vill ge själen dess enhet tillbaka. Han skriver att om det inte lyckas att ge religionen och erotiken en ny, nära och lycklig relation till varandra och försona människans värdighet med sexualiteten,

kommer vi aldrig att få uppleva en pånyttfödelse av religionen. "Men om det lyckas, kommer Eros att få en ny, sakral värdighet, religionen ny, vital kraft, och människan, som blivit hård i årtusendens villfarelser, splittrad och berövad sin enhet, skulle med själens enhet också återfinna dess förlorade frid."

Eros är kallad till människornas befrielse, missionerar Schubart. Den erotiska människan (som är motsatsen till den asketiska, i celibat och avskildhet levande) ger sig helt hän i sin kärlek. Hon frigör sig från jagiskhet genom hängivelse åt det som anses värt att älska och tillbed-

ja. Ändå är Eros inte till sin art kärlek till en bestämd människa, den utvalda, utan ett evigt värde i sig, för vilket den älskade är en symbol. Eros är människans stora befriare, och de som befrias skänkes en djup lycka.

I en del religioner, där sexualiteten har haft en helt central plats, har människorna under samlaget uppfattat sig som representanter för det gudomliga skapandet. Könssakten innebar inte bara, eller inte ens i första hand, ett njutningens rus, utan en hängivelse i glädje åt den gudomliga skaparkraften. Hela universums väsen uppfattades som Eros. Människorna såg sig således som delaktiga i en kosmisk erotik. Den sexuella kärleken i sig var helig, gudstjänstens centrum var könssakten, som utfördes av ett utvalt par eller av massorna, ibland i extas, berusade av vin. — I antiken var tempelskåporna en företeelse, som förekom i de flesta länder. På många ställen var det så att de invigda helikerna inte fick lämna templet. De levde som i kloster men med plikt till prostitution i stället för till kyskhet. "Ingen helig institution är så långt från kristen och buddhistisk ande som hierodulernas invigda gärning", skriver Schubart.

I kristen tanke har funnits mycket av ringaktning för kroppen, i det man sett en motsättning mellan (syndig) kropp och ande. Kroppen har tillhört världen, men anden har tillhört Gud. Schubart: "Till människans gudomliga väsen hör också kroppen. Man kan inte helga erotiken utan att ge kroppen en ny värdighet." Erotikens hör alltså hemma inom religionen; religionen bör tolka erotikens, inpassa den i sin livs-åskådning på ett centralt och bejakande sätt, inte avvisa den.

Den sexuella askesen är onaturlig för människan, understryker Schubart. "Man måste till sist erkänna att askesen har medansvar för det sedliga förfall som under den senare medeltiden präglade såväl påvehovet som flertalet av klostren. Upprättandet av tiggarrordnarna och flagellantrörelsen var de ärliga kristnas appell till de avfälliga och vilseförda. Några nunnekloster drev det så långt att de statserkända bordellerna beklagade sig över den illojala konkurrensen och inte längre ville betala avgifter. Munkars och nunnors ömsesidiga besök hos varandra hörde till ordningen för dagen. (Många munk- och nunnekloster var förbundna medelst underjordiska gångar för att låta den syndi-

ga trafiken pågå bakom ryggen på offentligheten.) Åtskilliga munkar höll konkubiner. Präster levde ohämmat samman med sina hushållerskor." Schubart menar att den naturstridiga askesen har en demoraliserande verkan. Det förträngda behovet bryter fram och skapar en förvildning. Reformationen måste delvis ses som "den rena driftsnaturens uppror mot onatur och hyckleri, skarp, frisk lufts inträngande i lastens kvalmiga atmosfär".

Det är Schubarts mening att erotikens frigör människan. "Den erotiska frihetens väsen är ett lycksaliggörande växande ut över det timligt-personliga, en frigörelse genom kärlek. I denna mening betyder det: att vara fri, att leva i ett högsta värde, befriad från sitt eget jag. Den erotiska människan går utanför sig själv, den asketiska drar sig in i sig själv, och var och en av dem kallar sin väg för frihetens

väg." Hos asketen finns det rikligt med egoism, av stolthet och vilja till självhävdelse, medan den erotiska människan visar hängivelse för andra i det hon vänder sin Eros mot omvärlden.

"Hur mycket mister religionen inte", utbrister Schubart, "när den mister Eros!" Den sexuella kärleken gör sinnet mjukt och öppet för intuitioner, den gör det lätt för hängivelse och offer. "Den som lever i det erotiska nådetillståndet, har den rätta inställningen till allting."

*

Walter Schubart föddes 1887 i Tübingen. Han tog doktorsgraden i filosofi i Riga, Lettland, där han senare blev professor. Vid tyskarnas inmarsch i Riga 1941 deporterades han med sin familj till Ryssland, och hans fortsatta öde är okänt. — Boken *Religion og Erotik* är på många sätt gammaldags och främmande för vår tid, men den intresserade läsaren kan finna åtskilliga korn av väsentligt värde där.

Kung Mykerinos och drottning Khamerernebti från den fjärde egyptiska dynastin (2723 — 2563 f. Kr.). Skulptur från daltemplet framför kungens pyramid vid Gize. (Bild från "Religion og Eros".)

Olle Wedholm berättar om

"TONER FRÅN TYSTNADENS MUSIK"

av Hazrat Inayat Khan

Min favoritbok?

Det var en fråga som jag aldrig hade funderat över tidigare.

Tankemyrorna började irra omkring i hjärnans myrstack mer än vanligt. Och det vill inte säga lite.

Det hade onekligen varit lättare, om man fått nämna några böcker, som man sätter mer värde på än vanligt, än att bland alla dessa utvälja speciellt en bok.

Det blev ren anarki i myrstacken... Varje liten tankemyra kom dragande med sitt exemplar!

Men så småningom ordnade författare och boktitlar upp sig i en rad.

Först kom Aldous Huxley, *Den oförgångliga filosofin*, Natur och Kultur 1952, i översättning av Daniel André, utomordentligt fint och intuitivt gjort, såvitt jag kan förstå. Den är ju ett mycket flitigt och mäktigt kompiat, som är hopbundet med författarens egna, avancerade reflexioner.

Den andra boken blev Henry T. Laurency, *Kunskapen om verkligheten*, Stockholm 1961 — men författaren verkar trots allt så intellektuellt överlägsen och självgod — så favoritbok blev den nog inte riktigt.

Men nära intill på bokhyllan stod en försvinnande smal Hazrat Inayat Khan, *Gayan, Toner från tystnadens musik*, Stockholm 1958, till svenska av Elsa Ulma Haglund. (Den leder tankarna till och har släktskap med H. P. Blavatskys *Tystnadens röst*.)

— Den tar jag! bestämde jag. Synd bara att den svenska utgåvan har en så intetsägande broschyrform. Den danska översättningen på Borgens forlag med de tre böckerna Gayan, Vadan och Nirtan i ett enda linneband i fickformat är oändligt mycket trivsammare.

Gayan, Vadan och Nirtan representerar kärnan i Inayat Khans sufibudskap. Dikarprofeten Inayat Khan var både musiker och mystiker och förkunnade sin visdom i

"kärlek, harmoni och skönhet" — för dem som ville lyssna.

Den rytmiska formen i budskapet är för honom inget självändamål utan ett uttryck för den gudomliga tankens harmoni.

Måhända har min kärlek till "Gayan, Toner från tystnadens musik" ett nostalgiskt inslag. I opposition mot den svenska statskyrkans teologi vände jag i konfirmationsåldern kyrkan ryggen. I likhet med Carl Lindhagen ville jag "avskaffa kyrkan och införa kristendom i stället". Men det ville inte kyrkan.

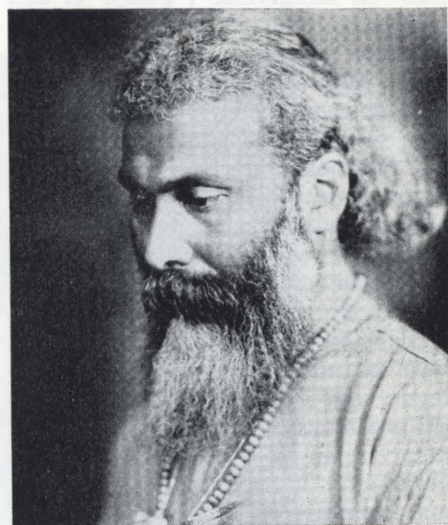
Under mitt ungdomliga sökande i olika livsåskådningar — teosofi, antroposofi, spiritualism m. m. — kom jag även att ta del av sufirörelsens universella gudstjänster. Det förhållandet, att de olika religionerna där betraktades endast som skilda vägar mot samma mål och därmed också deras olika förkunnelser som skilda ljusstrålar av ett differentierat ljus från en och samma gudomliga ljuskälla, fascinerade mig mycket och jag besökte vid flera tillfällen de gudstjänster som Elsa Haglund höll i någon lokal vid Snickarbacken i Stockholm.

Även det förhållandet, att man här för första gången mötte en kvinnlig präst, var något ovanligt och för ett ungt, oppositionellt sinne mycket stimulerande. — Detta hände på 1920-talet och långt innan den allmänna diskussionen om kvinnliga präster blossade upp.

Ledarskapet i Sverige av sufirörelsen har även därefter upprätthållits av en kvinna, fru Anna-Greta Ångström.

Vid sufirörelsens universella gudstjänster ligger de olika religionernas heliga skrifter på altaret, och ett ljus tänds för varje religion jämte ett i mitten för "alla kända och okända sanningssökare som har hållit sanningens ljus högt i den mänskliga okunnighetens mörker".

Efter en stunds tystnad, bön och betraktelse över någon djupare livs-

Hazrat Inayat Khan

fråga brukade man läsa valda stycken ur de olika religionernas skrifter för att därmed belysa ämnet från olika synpunkter. När man då kom fram till de "kända och okända sanningssökarna" var det oftast citat ur Inayat Khans egna skrifter.

Det var här som jag första gången mötte hans namn och titeln på den bok som måhända betytt mest för mig i livet. Jag vill dock på det bestämdaste betona att "betytt mest" är utöver eller vid sidan av vad Bibeln, Bhagavad Gita m. fl. andra skrifter har gett mig.

Vad är då det specifika med just denna bok?

Den är koncentrerad i aforismer, sentenser, betraktelser och böner. Den är vacker, ljus och harmonisk, därigenom helande och välgörande. Den är filosofisk utan att vara svår-förståelig. Den är djupsinnig och dubbelbottnad utan att vara tråkig. Den är vacker — språkligt sett — utan att vara snarfager eller sentimental. Ja, den har i mitt tycke alla de goda egenskaper som en verkligt god bok bör ha, som skall vara en följesven genom livet och som man gärna vänder sig till i de svåra stunderna, just så som Arthur Schopen-

hauer och Dan Andersson gjorde med Bhagavad-Gita och mången annan gjort med Bibeln.

Värderingen av en bok blir ju alltid individuell, subjektiv. Att jag värderar "Gayan" så högt beror väl på att jag med min individuella läggning upplever denna form av lyrisk visdom — som är ett karakteristiskt drag hos sufiskalderna — som en verkligt stimulerande näring för mitt inre jag.

Ett avsnitt av "Gayan" som kallas Ragas, vilket är uttytt som människosjälens åkallan av sin älskade Gud, saknar jag dock förmåga att uppskatta, kanske på grund av människans situation på jorden, och jag sätter nog både ett utrops- och ett frågetecken i marginalen, när Inayat Khan skriver: "Jag anser mig icke underlägsen någon, sedan jag i mig själv förverkligat den ENE."

Är även en av mänsklighetens störste blind på någon punkt? Följer ofullkomligheten med ända upp närmast intill — det fullkomliga?

Men vem är då jag, som kräver fullkomlighet av andra? Och jag erinrar mig plötsligt ett citat från Inayat Khan:

"Man kan finna fel även hos Gud. Var är då felet? Hos den som finner det."

Slutligen vill jag citera en av hans böner, Dowā:

Fräls mig, Herre, från de jordiska lidelserna och de föreningsband, som förblinda mänskligheten.

Fräls mig, Herre, från maktens, ryktbarhetens och rikedomens frestelser, som hålla människorna borta från Din härliga åsyn.

Fräls mig, Herre, från de själar, som ständigt sysselsätta sig med att sår och skada sina medmänniskor och som finna nöje i en annans smärta.

Fräls mig, Herre, från avundens och svartsjukans onda öga, som fikar efter Dina rika gåvor.

Fräls mig, Herre, från att falla i händerna på jordens lekande barn, att de ej må bruka mig i sina lekar, de kunde sönderbryta mig, som barn förstöra sina leksaker.

Fräls mig, Herre, från all slags orättvisa, som kommer från bitterheten hos mina motståndare och från okunnigheten hos mina älskande vänner. AMEN

Särskilt nu i vår egen tid, när man även i västerlandet har börjat upptäcka, att den osynliga delen av

Vid sufi-rörelsens universella gudstjänster förekommer på altaret endast blommor, ljus, rökelsekäril och de olika religionernas heliga skrifter förutom sufi-emblemet på altarduken.

livet måhända är den väsentligaste, och att ett av medlen att orientera sig i denna är meditationen, så är "Gayan, Toner från tystnadens musik" en rik bok, överflödande på meditationsuppslag, en vägvisare inåt, ständigt djupare inåt.

Anm. Inayat Khans bok kan fås för 5 kronor plus porto från Anna-Greta Ångström, Stavgårdsgatan 57, 161 37 Bromma.

Det gudomliga ljuset är vägledande inom varje religion enligt sufi-budskapet.

"PYRAMIDEN"

I Sökaren nr 10, 1973 berättade två studenter från Göteborg om "undret i Shivapur" som de själva upplevt i Indien. "Heliga" stenar kunde lyftas med hjälp av endast åtta pekfingrar. Och i Sökaren nr 3 i år hade docent Per Beskow en artikel om liknande "under".

Själv upplevde jag något likartat, när jag gjorde min värnplikt i Luleå 1973. Vi var några kamrater som brukade samlas i ett tomt logement i vår kasern om kvällarna. Där diskuterade och utförde vi olika koncentrationsövningar.

Ett av våra experiment, som också nämns i docent Beskows artikel, kallade vi "pyramiden" — beroende på pekfingrarnas formation — och det gick till på följande sätt. En man satte sig på en stol, och fyra ställde sig intill honom och bildade pyramiden av fingrarna (se bild ovan). Därefter provlyftes personen på stolen — med mycket dåligt resultat. Lyftning utan koncentration visade sig vara praktiskt taget omöjlig med pyramiden. Sedan lade de fyra lyftarna händerna på den sittande personens huvud, och under absolut tystnad började de tyst att räkna i ungefär sekundtakt. De fortsatte blundande (för koncentrationens skull) att räkna till ungefär fyrtio. När lyftarna hade räknat färdigt, sa en av dem (som var utsedd från början) LYFT! De fyra formade då pyramiden av pekfingrarna, och var och en placerade den främsta delen av pyramiden, fingerpetsarna, på platser som vi på förhand bestämt: knäveckan eller armhålorna.

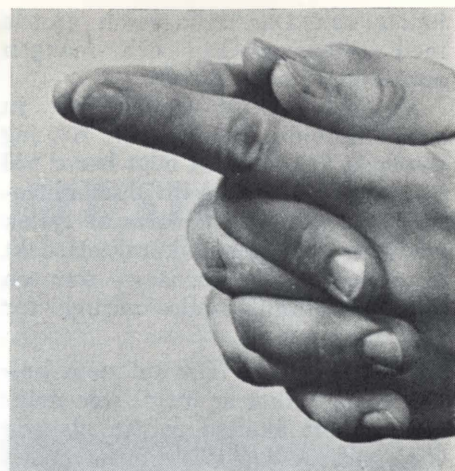
Lyftarna kunde nu utan någon som helst ansträngning lyfta den sittande personen upp mot taket!

Detta försök var det vanligaste som vi gjorde. Vi var alla fascinerade av den känsla som lyften gav oss.

Vi diskuterade ofta vad som kunde ligga bakom pyramidens lyftförmåga, som vi alla upplevde som något av ett "under". Vi konstaterade att koncentrationen var det viktigaste för ett lyckat lyft — och dessutom tron på att vi skulle lyckas.

Vi provade också att lyfta döda ting, t. ex. kronans tunga dubbel-sängar av järn. Sex personer kunde inte röra dubbelsängen med pyramiden utan koncentration — men efter koncentration lyfte vi den ungefär en halv meter rakt upp. Men eftersom man måste lyfta jämnt och lugnt och detta inte lyckades för oss, kunde vi inte lyfta sängen ännu mer uppåt. Vi ansåg emellertid att vi bevisat att man kan lyfta även döda, tunga föremål med koncentration och tro.

Det kanske mest fascinerande försöket vi gjorde var när fyra lyftare lyfte en person som låg utsträckt på

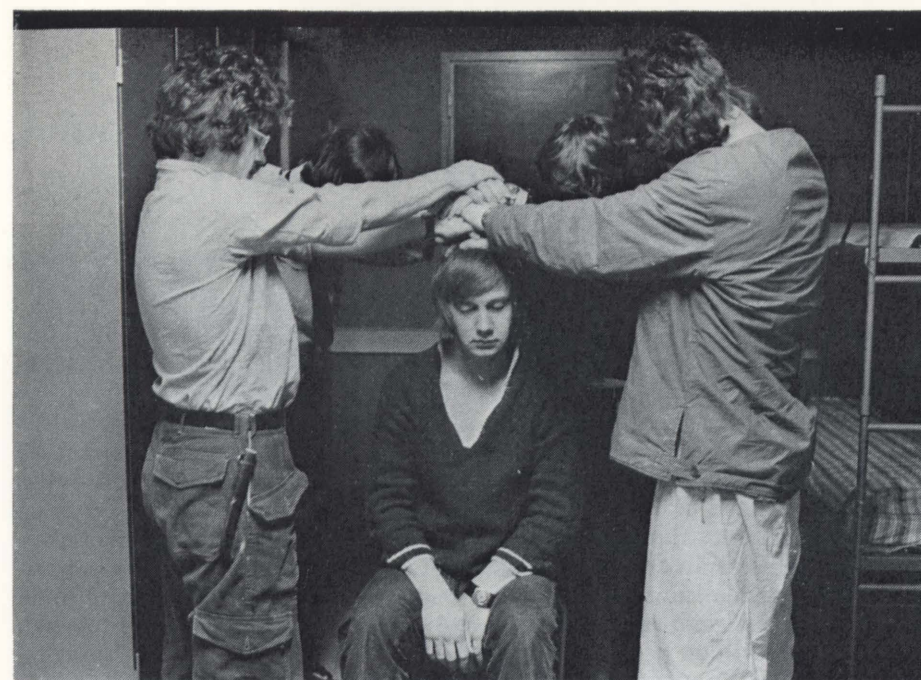
ett bord. Vid försökslyftet utan koncentration kunde lyftarna inte lyfta, eftersom den liggande personen vek sig vid midjan, även om han försökte göra sig styv. Två stod nämligen vid axlarna och två vid hälarna, och ingen försökte lyfta vid kroppens mitt. Efter koncentration gjordes nytt försök att lyfta den liggande. Nu inträffade det fascinerande att den liggande personen, som inte deltagit i koncentrationen, var "styv som en käpp" och lät sig lyftas så högt som var möjligt under den korta tid som "undret" verkade.

Detta försök upplevde vi alla som något väldigt otäckt, eftersom vi här bevisligen hade påverkat den liggandes kropp så att den blivit "Royde come un Baston" och "Leger come un esprit", styv som en käpp och lätt som en ande (se vers i docent Beskows artikel).

Vi kom aldrig underfund med

Försökslyft med "pyramiden" men utan koncentration — misslyckat!

Ca 40 sekunders koncentration...

...och den 82 kilo tunga personen lyfts med lätthet mot taket. Endast pek-fingrarna i "pyramiden" vidrör den lyftade.

(Samtliga bilder: Rolf Segerstedt)

sanningen om dessa fenomen, men vi betvivlade att de åstadkoms endast med hjälp av koncentration. Det måste ha varit något mer. Någonting måste ju ha hänt med den liggande personen, när hans fyra lyftare koncentrerade sig! Man kan också undra om ett större antal människor kan lyfta mycket tunga saker med hjälp av pyramiden. Våra försök kan tyda på det.

Pyramiden är en fängslande företeelse. Försöken är upprepbara under de flesta omständigheter, där

koncentration är möjlig. De borde studeras av parapsykologer med deras krav på exakta och mätbara fakta.

Jag har inte haft några vetenskapliga krav på den här artikeln, utan bara velat informera om mina erfarenheter.

*

Den som har något att fråga om eller har något intressant att berätta i anslutning till denna företeelse, kan skriva till Rolf Segerstedt, Pl 331, 930 40 Ersmark.

MIN KÄRASTE SKIVA

Av Birgit Cars

Min käraste skiva är "Sånger genom Sri Sylviati". Jag hörde dem sjungas för första gången av Sri Sylviati — Sylvia Nilsson är hennes borgerliga namn — i Bengt Roslunds program "Det kommer en sång", vilket sändes i TV 1 söndagen den 3dje mars kl. 18.05 från Malmö. Sångerna grep mig på ett alldeles särskilt sätt både vad innehållet och melodierna beträffar. Men det är svårt att beskriva dem. Man måste själv lyssna till den avspända, varma och vänliga rösten, som bär fram dessa sånger, som har kommit till oss genom Sri Sylviati för att fylla våra hjärtan med glädje och våra sinnen med ro.

En del av sångerna är profetiska. De talar om ett sken som nu börjar sprida sig över världen och om en mänsklighet som, sårad och söndersliten, tar första steget mot en enad värld och frid på jorden. Solen har gått upp i öst och dagen randas. Sångerna manar oss att inte vara rädda, fast mörkret ännu råder eller synes råda på vår jord.

Andra sånger visar oss vägen genom vårt vardagsliv. De beskriver en glädje, som väntar inom oss alla, om vi bara blir stilla och öppnar oss för den. De talar också om en kärlek, som är öppen, stark och fri.

Melodierna till Sri Sylviatis sånger är mjuka och sångbara, lekfulla, rytmiska och mycket rika på variationer. De tycks tala till många liksom orden i sångerna gör.

När de sista tonerna från Sri Sylviatis sånger hade klingat ut, skrev jag ett brev till henne via Sveriges Radio i Malmö och bad att få köpa den skiva, som hon nämnde i TV-programmet. Och det dröjde inte länge förrän den kom tillsammans med ett litet brev, som uppmuntrade mig till fortsatt korrespondens. På så sätt kom jag också i kontakt med SUBUD, en andlig gemenskap, som Sylvia Nilsson har tillhört i många år och som har hjälpt henne fram till den stillhet och styrka som gör att hon kan ta emot sina sånger.

Min käraste skiva är en LP-skiva, som kostar 33 kronor inklusive porto och postförskottsavgift. Den som vill köpa "Sånger genom Sri Sylviati" eller vill veta mer om SUBUD kan vända sig till

Sylvia Nilsson, Irisgatan 33
214 65 Malmö. Tel. 040/824 52
eller till

Vivianne Magnér,
Sätraängsvägen 122
182 37 Danderyd. Tel. 08/758 23 92

PÅ VÄG MOT EN NY MEDICIN?

I London hölls 19—24 maj en serie offentliga föreläsningar om gränsområdet mellan parapsykologi och medicin, under samlingsnamnet **The May Lectures**. Femton kända vetenskapsmän, läkare och andra terapeuter föreläste. De flesta av dem deltog också i en sluten konferens som pågick samtidigt vid Brunel-universitetet utanför London. Där samlades ett fyrtiotal läkare, kiropraktorer, psykologer, kemister, fysiker och andra forskare och terapeuter. Fyra medlemmar av Stockholms Forskningscenter för Psyko-bio-fysik deltog från Sverige, en man kom från Tyskland och de övriga var från England, USA och Kanada.

Jag har just kommit hem full av intryck och information. Det är omöjligt att ge en rättvisande bild av vad som hände; jag kan här bara ge några högst subjektiva glimtar av vad som diskuterades dessa intensiva dagar och kvällar. Utgångspunkten för konferensen var den västerländska medicinens sätt att fungera. Den har utvecklat en avancerad teknologi, men tenderar samtidigt att se människan som en sorts maskin som kan repareras precis som andra maskiner. Människan som helhet tappas lätt bort. Även om man i teorin allt mer accepterar att psykologiska faktorer kan vara bidragande till många sjukdomar, så har detta inte satt så många spår i praktiken. Människans andliga dimension erkänns bara av ett fåtal. Vilka möjligheter har då människor att själva ta ansvar för sin hälsa och själva aktivt medverka till att bota sina sjukdomar? Hur genomgripande kroppsliga förändringar kan åstadkommas på rent psykisk väg?

Sjukdomar ses vanligen som något som kommer utifrån och angriper organismen, något som individen inte har någon del i. Men en amerikansk radiolog, Carl Simonton, påpekar att även vid en sjukdom som cancer har psykologiska faktorer en stor, ja kanske avgörande betydelse. Alla människor har cancerceller i sin kropp många gånger under sin livstid, men endast ett mindretal får

verkligen kliniskt uppenbar cancer. Kroppens försvar, det så kallade immunologiska systemet, har tydligen inte varit tillräckligt aktivt hos dem. Det finns nu undersökningar som tyder på att det immunologiska systemet verkligen påverkas av psykologiska faktorer. Simonton anser att **viljan att leva** är det väsentliga. Hur skulle han då kunna ändra den "förlorar-attityd" han ofta fann hos sina patienter, vilken hade ytterligare förstärkts genom cancer, och ersätta den med en stark vilja att leva? Han fann inga ledtrådar i den vanliga psykiatriska litteraturen, men väl i populära böcker om försäljningsteknik och om "positivt tänkande".

Simontons teknik är en kombination av avspänning och visualisering, föreställning. Under ett inledande gruppmöte visas diabilder av lyckade behandlingar. Sedan får patienten noga förklarat för sig hur hans tumör ser ut och var i kroppen den finns, om så behövs med hjälp av röntgenbilderna, och Simonton redogör för sina tankar om hur cancer uppkommer och om hur det immunologiska systemet arbetar. Patienten får instruktioner att femton minuter tre gånger om dagen först slappna av djupt ett par minuter, och sedan föreställa sig hur cancercellerna har brutits ner av strålningen eller den medicinska behandlingen han har fått, och hur de vita blodkropparna svämmar över tumören och för bort alla skadade och döda cancerceller som sedan sköljs ur kroppen. Mot slutet av övningen får han föreställa sig frisk. Detta kombineras med samtal enskilt och i grupp där skuld- och relationsproblem tas upp. Resultaten är hittills mycket lovande, men starkt beroende av om patienten kan motiveras att verkligen följa instruktionerna. Över hälften av patienterna kan inte motiveras att själva ta något ansvar för sin behandling, säger Simonton. De utför inte övningarna regelbundet, de vill inte komma till gruppsamtalen. Somliga ber om remiss till en annan doktor, en som inte kommer med så barocka påstå-

enden som att de själva skulle kunna ha någon del i sin cancersjukdom.

Fenomenet "psykisk helbrädgagörelse" eller "helande genom tro" (eng. psychic healing) var ett annat ledmotiv för konferensen. På flera håll pågår seriös forskning på området. Dels har i kontrollerade experiment i USA helare visat sig kunna öka enzymlösningars aktivitet och påskynda läkningen hos försöksdjur, exempelvis råttor, som har haft vissa väl definierade sjukdomar eller skador. Dels samarbetar andra helare med läkare som undersöker deras patienter före och efter behandlingen och eventuellt också väljer ut patienter åt dem, så att de främst får behandla patienter med säkra kroniska sjukdomar för vilka den vanliga medicinen inte känner någon bot. En psykolog i New York menar att det gemensamma hos olika helare är förmågan att försätta sig i ett visst medvetandetilstånd. Det är något man kan lära sig, även om det är svårt, och han leder kurser för "helare i utveckling", vilkas resultat sedan undersöks.

Några av deltagarna i konferensen hade själva undersökt de omskrivna helarna eller "psykiska kirurgerna" på Filippinerna och visade högst förbluffande filmer. En åsikt var att de bitar av olika organ som tycks plockas fram ur kroppen vid dessa operationer och det blod som skvätter omkring inte alls behöver komma från den patient som "opereras". Ibland tycks det vara fråga om bedrägeri, dvs operatören har själv de här sakerna med sig och smusslar fram dem under "operationen", tydligen för att öka den suggestiva verkan på patienten. Men i andra fall, där operatören har iakttagits mycket noggrant, förefaller det som om vätskor och vävnader direkt materialiseras i operatörens händer. En kvinnlig operatör tyckte plocka fram ur buken på patienterna de mest egendomliga föremål, små och stora. Det var fascinerande ur parapsykologisk synpunkt, men den

Forts på sid 23

John Blom:

YOGABÖCKER PÅ SVENSKA

De senaste tio åren har det utkommit en rad böcker på svenska om yoga. De flesta är översättningar från tyska, engelska eller franska, men några är svenska originalböcker. Den äldsta av de senare är den lilla boken *Yoga utvecklar dolda krafter* av Alarik Degerman (Asplunds). Den utkom 1965 i sin sjunde upplaga. Yogagymnastikens viktigaste rörelser beskrivs, bl. a. med teckningar av ett ganska enkelt slag. Bäst beskriven är namaskarövningen. Ett särskilt kapitel om yoga för kvinnor är i och för sig bra men illustrerat med dåliga teckningar. Boken i övrigt ägnar sig mest åt yogas mystiska krafter och sidor med kapitel som: Hur man ökar sin nervkraft, Ögonens makt, Klarseedets konst, Tankeläsning, Personlig magnetism, Självhypnotism osv. Det hela går mest ut på hur man skall kunna behärska sina medmänniskor, en ganska snedvriden syn på yoga.

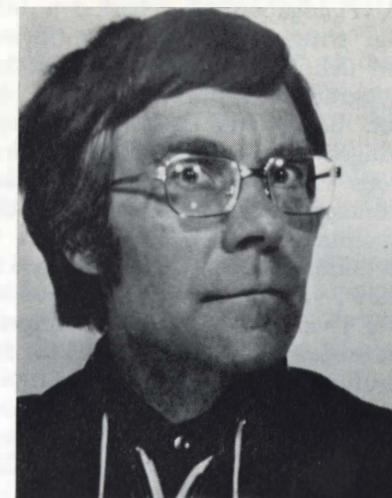
GOSWAMI

1949 arrangerades i Stockholm Lingiaden och hölls samtidigt en världskongress för fysisk kultur. Genom en speciell inbjudan kom yogaläraren Shyam Sundar Goswami (f. 1891) från Calcutta till Stockholm för att tillsammans med sin mest avancerade elev dr. Dinabandhu Pramanick demonstrera yoga. De kom då från en turné till London, Paris och Zürich samt besök i bl. a. Japan och U.S.A.

S. S. Goswami har skrivit ett standardverk med titeln *Hatha Yoga, An Advanced Method of Physical Education and Concentration*

(Fowler, London). Förordet är av professor Elis Berven, som tillhörde en deputation av läkare och andra entusiastiska personer som bad Goswami starta en yogaskola i Stockholm. Det blev Goswamis yogainstitut, som alltså är verksamt. Professor Goswami hade dessförinnan under 35 år förestått ett yogainstitut i Calcutta.

Boken Hatha Yoga har i förkortad upplaga utgivits på svenska av Forum (När-Var-Hur-serien) 1965. Goswami berättar hur han från barndomen var fysiskt utvecklad, klen och sjuklig. Varken medicin eller diet hjälpte. Gymnastik var till nytta för en tid men ökade inte motståndskraften. Han sökte överallt någon möjlighet att förbättra sin klena hälsa och kom på så sätt i kontakt med en märklig och mycket gammal man vid namn Kali Singha. Denne fäste Goswamis uppmärksamhet på hatha yoga som en möjlighet att ge honom vad han sökte. Singha hade själv praktiserat yoga under en gurus ledning. Efter Singhas död fann Goswami en guru i den store yogin Balaka Bharati, som införde honom grundligt i systemet. Hans ständiga övningar ledde till snabb fysisk utveckling. Hans muskler blev större och starkare och han kunde kontrollera deras rörelser fullständigt. När en muskel var sammandragen, var den så hård att man inte kunde knipa åt den ens med en tång. Strupmuskeln kunde han spänna så hårt att en järnkedja som drogs åt om strupen av tolv män inte gjorde det minsta intryck. Han blev mer och mer härdad mot hetta och köld och hade vunnit fullständig

John Blom

motståndskraft mot sjukdomar; han hade blivit helt frisk. Han förstod att en försvagad kropp är till hinder för de andliga krafterna, för klar tankeförmåga, kontemplation och koncentration. Goswami skriver: "Det är klart att en välutvecklad kropp som hålls ren, frisk och stark alstrar en högre form av intellektuellt liv, genomlyst av andlig klarhet. Visserligen är det möjligt att åstadkomma en muskulös och verkligt sund kropp utan motsvarande utveckling av de intellektuella och andliga krafterna, men en existensform i vilken själslivet förbises är verkligt farlig och utgör ett ohjälpligt hinder för utvecklingen. Nästan all tillgänglig energi har utnyttjats för musklernas utveckling och detta medför bristande ambition till andra ädlare syften och leder till andlig förkrymphet. Resultatet har blivit en gorillatyp."

Professor Goswami tar alltså avstånd från en yoga som endast innebär fysisk fostran. Han kombinerar de fysiska övningarna med moraliska och etiska yogaövningar, som läggs till muskelträning, andningsövningar och koncentrationsövningar, de senare omfattande sinneskontroll och kontemplation.

Boken Hatha Yoga behandlar även mantra yoga, laya yoga och raja yoga (kungsvägen inom yoga). Kapitelrubriker är bl. a. Yogas fysiska fostran, Matmältningskanalens betydelse, Reningsprocedurer, Muskelövningar och muskelutveckling, Andningsövningar, Koncentrationsövningar.

En analys av yogadieten med klassificering av födoämnen och med matsedlar ingår som viktig del.

Alla yogaövningar beskrivs utförligt ifråga om teknik, utförande, tid och verkan (övningar för hals, ryggrad, buk, bröstorg, lår, ben, fot, hand, balansövningar, avspänningsövningar, andningsövningar och andhållningsövningar samt koncentrationsövningar). Boken avslutas med en övningsplan i 4 avdelningar med mellan 1 och 6 stadier i varje med program för 4 veckor i varje stadium och exempel på veckoprogram. De utmärkta fotografiska illustrationerna visar övningar utförda av elever från Indien och Sverige (bland de senare bl. a. Basil Catomeris och Karin Schalander.)

Karin Schalander, medarbetare till S. S. Goswami har gett ut en *korrespondenskurs i yoga*. Där säger hon att det tar minst 6—8 månader, innan man något så när behärskar kursen. Om man sedan vill fortsätta, finns det möjligheter. Kan man inte det, är det inget som hindrar att man fortsätter träna efter kursen hela livet och ändå alltid kommer att vinna fördelar av den. Karin Schalander erbjuder eleverna att (mot avgift för brevsvår) ställa frågor per brev eller telefon, Skeppargatan 30, Stockholm, tel. 08/15 96 77 - 62 76 91.

ZEILICH-JENSEN

Leif Zeilich-Jensen heter en yogaförfattare med hemvist i Västerås. Han är en mångsidig man; förutom böcker om yoga (*Hatha Yoga*, förlag Capricornus, Västerås 1966 och *Kunskapsyoga*, samma förlag 1963) har han skrivit böcker om *Astrologie* (Förlag Capricornus 1963) och *Grafologi* (Forum, veterinära-serien 1963). Hans bok om hatha-yoga är systematisk och lättläst. 24 fotografier i slutet av boken kompletterar författarens beskrivningar. I de fall där alla delövningar inte kunnat beskrivas ingående, erbjudes den intresserade att rekvidrera duplicerade beskrivningar. Kontraindikationer mot vissa övningar i vissa fall anges, liksom övningarnas verkningar. Boken går bra att använda för den som vill försöka med övningar på egen hand (även om man alltid bör uppsöka en guru — lärare; enligt de flesta hinduiska auktoriteter kan man knappast nå de högre tillstånden utan hjälp av en guru). Författaren säger också att boken kan användas som en kompletterande handledning till den undervisning som olika yogainstitut kan ge. I boken finns en sammanställning av Patan-

Shyam Sundar Goswami. Bilden tagen under hans tidigare Sverigeår.

jalis textbok i yoga. Materialet återfinns i den till svenska översatta *Yoga och den västerländska psykologin* av Geraldine Coster, men då denna bok numera är omöjlig att anskaffa, så är Z-Jensens bok den enda på svenska nu tillgängliga, som upptar en översättning av Patanjalis Yoga Sutra (Patanjalis yogaaforismer). Mycket har under senare tid sagts och skrivits om meditation. Patanjalis definition lyder: "Förlängd koncentration kallas meditation."

NARAYAN W. SARAF

Yoga, den kungliga vägen till Hälsa, Frid och Harmoni är den pampiga titeln på en bok av Yogi-

raj Narayan W. Saraf, översatt av dr. Lars-Erik Essén och utgiven på dennes förlag Vita Nova, Helsingborg. Yogiraj är en titel ungefär som swami. Det här är en glad, frisk, optimistisk bok, trots att den kanske är den mest "andliga" av yogaböckerna. En bild i boken visar författaren utförande sirshasana (huvudställningen) uppe i Himalayas bergstrakter mitt under ymnigt snöfall, och den bilden kunde vara motto för hela boken. Trots att boken är full av levnadsregler — var vaksam och flitig, vaka, bed, fasta och meditera, tjäna älska, giv, giv och åter giv — så känns de inte svåra. Sann vishet, menar Saraf, det är att förstå att ingenting i hela

världen tillhör mig, inte ens detta som jag kallar min kropp. Att tala om min son, min dotter, min hustru, min förnåma släkt, mitt hus, mina rikedomar eller om att jag är lång, jag är vacker; alla sådana omdömen är stora dårskaper, säger Saraf, ty vår fysiska kropp är endast fiskarnas, schakalernas och gamarnas rättmätiga egendom. Eller: — Världsliga nöjen är i sanning blott smärta som vi i vår villfarelse tolkar som glädje.

Men glädjen lyser hela tiden igenom: Var alltid glad till sinnesstämningen och driv bort dina sorger med ett leende.

Författaren har valt ut 18 yoga-asanas (yogaställningar) som beskrivs utförligt ifråga om teknik och de fördelar man vinner. Helsidesfotografier för varje ställning förtydligar. Lovorden om yoga flödar, t. ex. om huvudställningen: Sirshasana är i sanning en välsignelse och nektar. Ord har inte förmåga att tillnärmelsevis kunna beskriva dess välgörande verkningar. I denna asana kommer du att uppnå sann glädje i din ande.

Kapitel om pranayama (andningsövningar) avspänning, koncentration och meditation gör boken fullständig. Om hatha-yoga skriver Saraf allmänt: "Hatha-yoga härstammar från de äldre tidernas ris och yogis och vilar på exakta vetenskapliga kunskaper. Om du regelbundet varje dag utför yogaövningar, även om det icke må vara mer än 15 minuter, förvärvar du energi, muskelstyrka och nervkraft. Yoga-asanas förlämnar praktiskt kropsliga, intellektuella och andliga krafter. Den praktiserande får ett tjusande, hjärtligt leende och utstrålar överallt och ständigt glädje, värme och kraft."

DUNNE

Även Bonniers har gett ut en bok om yoga. Det är en översättning av den engelske läkaren Desmond Dunes bok *Yoga pour tous*, på svenska *Yoga för envar* (1966). Författaren säger: "Kanske har ni med tvivel läst orden på bokens omslag: 'En väg till kroppslig och själslig balans.' Läs först boken och döm sedan. I vilken ålder ni än får ni nytta av att läsa den. Säg heller inte: Jag är för gammal. Det är aldrig för sent."

Dr. Dunne har valt ut de mest effektiva och för européer lättast tillgängliga fysiska och psykiska övningarna. En kvart till en halvtimme om dagen räcker, säger han, för

att nå hälsa, lugn och dynamisk livsglädje. Detta gäller alla oavsett kön eller ålder.

Yoga samlar det inre och det yttre till en enhet, så att man kan leva ett nytt liv, lyder en av underrubrikerna i kapitlet Fysisk och psykisk hälsa. Bland övriga kapitel kan nämnas: Om andning, Andningsövningar, Andningskoncentration, Total muskelkontraktion genom asanas, Kropps-, närings-, nerv- och körtelhygien, Själshygien (koncentration), Hur man bör öva yoga. Ställningarna beskrivs med hjälp av teckningar. Ett schema för övningsprogram under 12 veckor eller fjortondagarsperioder visar hur man bör öva.

Tänk er hur en värld skulle se ut där alla övade yogas andliga disciplin, säger dr. Dunne. Föreställ er det ett ögonblick. Återgå därefter till vår värld sådan den är (det är som att störta ner i en avgrund), en upprörd, orolig värld, där hatet och ohederligheten ges fria tyglar och där ärliga och goda människor (det stora flertalet) ofta förtrycks och utnyttjas. Så vackert livet skulle vara om de moraliska framstegen följt de materiella, menar dr. Dunne och ger rådet: Öva yoga, tala om yoga, värva lärjungar till denna själens och kroppens religion, som är sund och hälsobringande och inte kan föra med sig annat än gott till alla.

JACOBS

Djuppsykologi och yogalära (västerländsk själsläkekonst och hinduismens uppfattning av själslivet) av Hans Jacobs utgiven av Rabén & Sjögren 1963 är en "svår" bok, som egentligen fordrar fackkunskaper i psykologi, psykiatri, psykoanalys och djuppsykologi för att recenseras. Boken vimlar av hänvisningar till lärda verk. Nothänvisningar med nummer och förklaringar upptar 18 sidor i slutet av boken. S. k. fallbeskrivningar (författaren är psykiater, verksam i Australien) med tolkningar av "hypnagoga hallucinationer" och drömmar samt tolkningar av patienters teckningar och målningar är faktiskt de mest lättillgängliga delarna av boken. Boken saknar därför inte anvisningar om yogas praktiska utförande. Vad dr. Jacobs säger om förhållandet mellan guru och elev är värt att citeras: "Framgången förutsätter riktig och regelbunden utövning och en kvalificerad aspirant. Det finns några procedurer som man blott kan lära direkt från en lärare —

vilket, om någon finnes tillgänglig, alltid är en stor tillgång. En kvalificerad lärare (sadguru) finner man sällan, eftersom — som det sägs — man åtminstone numera sällan finner en kvalificerad lärjunge. En ledande inre princip kan ibland ersätta den yttre läraren. Det har alltid varit en naturlag att så fort en allvarlig aspirant nått en kritisk punkt på vägen, så uppenbarar sig nödvändigtvis en lärare, inre eller yttre — allt som händer en kan vara 'läraren' — en väg att loda ens natur."

MEDARD BOSS

Mera populärt hållen och lättläst är *Indisk visdom och modern psykiatri* (en själsläkare upptäcker Indien) av professor Medard Boss, Zürich, (Natur och Kultur 1967). Medard Boss reste till Indien för att på ort och ställe få tillförlitliga besked sedan hans förtroende för översättningar av indiska texter rubats av översättarnas uppfattning att det indiska tänkandet var bristfälligt och efterblivet. Boss var där som gästföreläsare vid bl. a. universitetet i Lucknow. Han vederlägger i boken den allmänt spridda fördomen att den österländska människans psyke skulle vara anorlunda än vårt. Boken kan med fördel läsas som en reseskildring.

LÖNNERSTRAND

Den svenske författaren Sture Lönnérstrand (som medverkat med artiklar i Sökaren) har givit ut en kurs, *Yoga för alla* på gramfon-skivor som ingår i den serie Gramfon-språk (!) som Sergelbokhandeln säljer, 8 skivor + kurshäfte. På skivetiketterna står: *Yoga — Sadhana 1* — Sture Lönnérstrand (Sri Madhudharma). En fortsättning utlovas, när kommer den? Lönnérstrand är hörvärd och läsvärd, men sparsam med sina framträdanden. Inspelningsen har dålig kvalitet, t. ex. med efterklanger och ekoeffekter som stör. Lönnérstrands röst är bra, fastän han använder predikoton. Det blir litet plottrigt med 8 små singelskivor samtidigt som man skall koncentrera sig på övningarna, varför jag rekommenderar att låta spela över dem på ljudband.

Lönnérstrand rekommenderar reflektion över det personliga tillståndet samt omgivningen (för att komma över omotiverade känslor och tankar av oro). Idéer kilar omkring liksom reflexer och tankar, beskriver L. och fortsätter: de

är påtvingade av yttre omständigheter, vilket kan motarbetas av yoga varvid ett nytt medvetande skapas. Talet går tyvärr litet väl fort, särskilt vid beskrivning av yogaövningarna. Varje skiva påbörjas med ett allmänt resonemang om reflektion, kunskap, livet i vardagen, stress, spänningar, oro osv., varefter yogaövningarna förs in. "Lär känna ert jag, lär er kontroll, behärskning", manar L. "Andlig och kroppslig hygien måste kombineras. Handlingar från helhet till delar orsakar splittring, därför tränar vi att gå från delarna till helheten", säger Lönnerstrand. Han talar om splittringen, den tendens hos oss som kan kallas "driften att bli många, att inta olika attityder, spela olika roller". Hjärnan äter intryck, varför även den psykiska näringen måste utväljas, menar L.

Bert "Yoga" Jonson i Göteborg har på Zindermans förlag utkommit med boken *Yoga, meditation, reinkarnation*, recenserad i Söka- ren nr 9, 1973. På samma förlag har utkommit den kortfattade, koncentrerade och även illustrerade boken *Yoga hjälper* av Gerlinde Fiedler (översatt från tyska).

VAN LYSEBETH

Den senast utgivna yogaboken på svenska är en översättning från franska, André van Lysebeth: *Yoga, avspänning, koncentration, övningar*, utgiven av Generalstabens litografiska anstalts förlag. En ganska dyr men vacker bok, väl värd priset. Utomordentligt bra som handbok i hatha-yoga. Den vänder sig i första hand till nybörjaren med sina noggranna instruktioner. Efter kapitel om andning, avspänning och koncentration följer de klassiska yogaställningarna. De fotografiska illustrationerna visar t. ex. dynamiken i rörelserna med 7 foton från utgångsställning till korrekt slutställning samt även foto på fel slutställning. Beskriver även kontraindikationer samt välgörande verkan. På sidan 58 finns en beskrivning med teckningar av den s. k. Rishikesh-serien, 12 övningar som tar sammanlagt mellan 20 och 30 minuter, beroende på hur länge man gör huvudställningen (1–10 min.) Vem vill inte börja öva genast!

Anm. John Blom, som är musikpedagog, är sedan 1968 elev vid S. S. Goswamis hatha-yoga-klasser i Sturebadet, Stockholm.

TVÅ DIKTER

av Per Ragnar

Någon gav mej genom min brevlåda dessa tankar
som jag alltid bär med i min svarta portfölj:

— Låt oss använda skapelsens sex dagar
för att få en bild av vad som hänt
under fyra miljarder år.
En dag är alltså som sexhundra sextio miljoner år.

Vår planet föddes klockan ett måndag natt.
Under måndag, tisdag och onsdag
fram till klockan tolv på dagen
tar vår planet form.

Livet börjar onsdag, klockan tolv på dagen
och utvecklas i hela sin organiska skönhet
under de tre följande dagarna.

Först på lördag, klockan fyra på eftermiddagen
dyker de stora reptilerna upp.
De försvinner fem timmar senare
då mammutträden växer upp ur jorden.

Människan finns inte till
förrän tre minuter före midnatt, lördag kväll.
En kvarts sekund före midnatt föds Jesus.
En fjrtiondels sekund före midnatt
börjar den industriella revolutionen.

Nu är det midnatt, lördag kväll
och vi är omgivna av människor som tror
att det de gör sedan en fjrtiondels sekund tillbaka
ska fortsätta i all evighet!

*

O, du våra skogars egen yogi,
vad jag avundas dej
när du i vinterlandskapet
sänker din temperatur
och pulsen till åtta slag i minuten,
proppar igen tarmkanalen
och går till vila
i sommarens och höstens hull.
Med din listiga fettförbränning
klarar du vätskebehovet
och med okänd elegans
undviker du
urinämnen och avfallsprodukter.
I sömnen föder du dina ungar,
som är välnärda femkiloskrabater
när vårens sol
börjar värma ditt ide.
O, Nalle, vad jag gläds med dej
i ditt biokemiska underverk!

"DEN NYA MÄNNISKAN"

I sal IX i Uppsala ärevördiga universitetsbyggnad gjorde för 30 år sedan John Björkhem en serie egenartade experiment med åldersregression: genom hypnos bringade han försökspersoner i olika åldrar tillbaka i tiden genom deras eget liv så att de upplevde sig yngre och yngre ända till småbarnsstadiet, och vidare till tiden före sin födelse, tills deras psyke syntas tas i besittning av en annan personlighet, en människa som sade sig ha levat i en gången tid.

Dr Björkhems experimentella undersökningar ifrågasattes under hans livstid; i dag finner vi kanske en mer positiv attityd till dem.

Ett litet försök att knyta an till traditionerna från dr Björkhem gjordes tisdagen den 2 april, då ett av studieförbunden i Uppsala hade arrangerat en paneldebatt med rubriken "Den nya människan".

Frågan om en eventuell ny människosyn och en ny syn på världen omkring oss har aktualiserats de senaste åren, bl. a. genom det ökade intresset för ockultism och paranormala fenomen. I syfte att bringa någon reda i dessa spörsmål hade en panel av experter från olika områden kallats samman. De representerade både en "vetenskaplig" och en "existentiell" vinkling av dessa ting: professor Hjalmar Sundén, religionspsykolog och kännare av klassisk mystik; professor Tor Ragnar Gerholm, atomfysiker med stort intresse för idéhistoria och kunskaper om alkemins historia och den judiska kabbalan; samt två personer som själva är engagerade i rörelser av "ockult" natur: fil.mag. Rafael Sevelius, som är ordförande i Stockholms Spiritualistiska Förening, och fil. mag. Walter Liebendörfer, vilken är antroposof och lärare vid Kristoffer-skolan, i sin ämnesinriktning koncentrerad till zoologin.

De frågor som aktualiserades var följande: Existerar en objektiv bild av verkligheten, eller skapas verklighetsbilden i vår egen personlighet så att den följaktligen varierar från individ till individ? Är den "gamla" indelningen av tillvaron i ande och

materia fortfarande aktuell — eller visar de paranormala fenomenen att den håller på att brytas ned? Kan man, i samband med detta, tala om att det skulle finnas någon form av "kosmiskt liv" eller en "världsande", som på något sätt besjälar hela universum?

Tor Ragnar Gerholm menade att en företrädare för ett naturvetenskapligt område måste binda sig själv, sitt tänkande och sin forskning i modeller, regler och system; om han lämnar dessa, sviker han sitt ämne. Visserligen vet han att dessa regler "för spelet" är konstruerade, att de förändras vid olika tidpunkter, men de utgör ändå en fast ram omkring hans verksamhet. Det är utifrån dessa "spelregler" som naturvetaren ställer sig frågande och skeptisk inför undersökningar av paranormala fenomen på det fysikaliska fältet, t.ex. Backster- och Kirlian-effekterna. Han saknar helt enkelt mätmetoder för dessa ting inom den traditionella fysiken.

Men Tor Ragnar Gerholm betonade att vissa delar, kanske de viktigaste, av det mänskliga livet ligger utanför dessa naturvetenskapliga modeller och alltså i princip är ovetbara. Dit hör frågor som rör moral, religion, estetik etc. Dock: en forskare som ställer sig utanför dessa områden och, kanske med stöd av sitt modelltänkande, avvisar relevansen i frågor kring dessa problem, måste bli en robot. Gerholm menade att detta var skillnaden mellan å ena sidan alkemister och kabbalister, som kunde anlägga "metafysiska" aspekter på sitt arbete inom det naturvetenskapliga fältet, och å andra sidan våra dagars vetenskapsmän, som avvisar metafysiska tolkningar.

Rafael Sevelius instämde i stort i Gerholms synpunkter: man måste ha en modell för sitt tänkande för att inte hamna i rent kaos. Dock: utifrån sin egen och andras personliga erfarenhet menade han att begreppet "verklighet" inte kunde begränsas till det väg- och mätbara (den kvantitativa aspekten). Det finns, och måste finnas, en verklighet som inte är kvantifierbar. Den

yttrar sig lika påtagligt som den "vanliga" verkligheten men med hjälp av andra "signaler" och metoder. Om det inte i människan och i den organiska världen omkring oss funnes en **kraft**, som till stora delar förefaller strikt lagbunden, torde meningslösheten i tillvaron vara kompakt och utan alla förskonande drag. Sevelius ställde sig, i likhet med Gerholm, frågande inför betydelsen av många av de parapsykologiska experimenten och fenomenen; han menade att tveksamhet är berättigat med tanke på de många osäkra faktorerna i samband med dessa företeelser; beläggen för en andlig verklighet och för ett kosmiskt liv i allt existerande kan vi bara finna genom egen erfarenhet.

Hjalmar Sundén konstaterade inledningsvis att psykologin av idag knappast kan acceptera tanken på en objektivt iakttagande personlighet, en objektivt iakttagbar verklighet. Vår personlighet formas i vår relation till de referensgrupper som omger oss. Vi befinner oss i ett ständigt växelspel med dessa, främst med språkets hjälp. I första hand handlar det om de normala sociala relationerna, anpassningen till vår kulturella miljö. — Från dessa relationer kan man sedan fly in i passivitet: meditation etc. Dock: vi har även sensorer för ett övergripande referenssystem — vår relation till helheten. Denna helhet, världen, kan vi uppleva som ett **du**, positivt eller negativt. I den helhetsupplevelsen finns den psykologiska grunden till de religiösa upplevelserna.

Idag upplever vi en brytning med en gammal religiös tradition i västerlandet. Kanske den brytningen beror på att det kristna budskapet under de senaste hundra åren blivit alltför abstrakt. På dess grund kan människan inte bygga längre, det är inte längre ett levande referenssystem.

Sundén avslutade med en fascinerande utblick. År 2000 kommer vi att gå ur fiskarnas stjärnbild — fiskens grekiska namn, ichtys, svarar

Forts på sid 18

VÅR PARADOXALA VÄRLD

"När man ställer upp hypoteser, får man inte vara småaktig", lär Strindberg vid något tillfälle ha yttrat. Ingen torde kunna beskylla parapsykologins och den moderna fysikens representativa företrädare för njugghet i det avseendet. Men så har de också till sitt förfogande ett ständigt växande sensationellt erfarenhetsmaterial som erbjuder en bred basis för paradoxala tankeexperiment och teoretiska konstruktioner. Man blir livligt erinrad här om då man läser Arthur Koestlers bok *The Roots of Coincidence* (på svenska *Slumpens rötter*, Askild & Kärnekull) där Koestler ställer i jämförande belysning några av parapsykologins och den moderna fysikens resultat och teoretiska slutledningar.

Han preciserar sin ståndpunkt så, att det är fråga om "ett negativt närmande mellan kvantfysik och ESP". Han betonar att "om den förra har rätt att bryta mot 'naturlagarna', såsom de uppfattades av den klassiska fysiken för ett århundrade sedan, bör den senare kunna kräva samma rätt". Båda står i opposition mot "en mekanistisk världsåskådning som har blivit en anakronism".

Han börjar med en kortfattad framställning av parapsykologins utveckling från 1880-talet och dröjer något vid Rhines, Soals, Caringtons, Tyrrells och andras försök som numera är obligatoriska i översikter av denna typ. Otaliga experiment visar faktiskt existensen inte blott av telepati utan även av klärvoajans (direkt relation mellan ett mänskligt sinne och ett objektivet sakförhållande) och prekognition (paranormal kunskap om framtiden).

Koestler anför som ett av de bästa bevisen för prekognition försök av plasmafysikern Helmut Schmidt. Schmidt ville pröva testpersonernas förmåga att förutsäga vissa kvantumprocesser, ett från normal intellektuell synpunkt fullkomligt omöjligt företag. Kontrollen skedde genom en s. k. slumpgenerator som består av ett radioaktivt preparat, vars sönderfall registreras av ett Geiger-Müller-rör kopplat till ett elektroniskt räkneverk. På appara-

tens lock fyra lampor med olikfärgat ljus. Testpersonen trycker på knappen till den lampa som han intuitivt tror kommer att tändas. I samma ögonblick som Geiger-Müller-röret registrerar en elektron som frigör sig från den radioaktiva källan, träder räkneverket i funktion och en lampa tänds. Antalet träffar, tryckningar på knapparna etc. registreras automatiskt, misstag är utesluta. Den matematiska sannolikheten är i vissa av försöken en på hundra miljarder. Så visar försöken att "naturens mest elementära slumpvisa skeende" kan förutsägas.

Från en annan och kanske lika gåtfull sida aktualiseras den hithörande problematiken av PK = psykokinesi. PK förekommer numera som beskrivningsterm i de mest olikartade sammanhang, från Rhines fallande tärningar och vissa spontana och mediala fenomen till Ted Serios' tankefotografier och Friedrich Jürgensons anderöster. Både äldre och nyare erfarenheter visar att det principiellt inte finns något som hindrar en människoandens supremati över den egna kroppen liksom över materia och energitillstånd utanför den egna kroppen. Vid hypnotiska experiment t. ex. kan allehanda kroppsliga märken framkallas — stigmata, brännblåsor, bokstäver — av på förhand bestämd form. Läkningen kan också suggestivt beordras inom en fastställd tidsfrist. Koestler hänvisar till försök där hudallergier m. m. dämpades eller hindrades genom hypnos och konstaterar att det är en gåta hur hypnotisk suggestion "kan förändra den kemiska reaktionen i mikroskopiska vävnader". Han nämner också att en pojke som led av ichtyosis (fiskfjällartade utslag, en sjukdom som ansetts obotlig) botades genom hypnos. Detta fall skulle enligt en skribent i *British Medical Journal* vara nog för att framkalla "en omvärdering av de gängse begreppen om relationerna mellan kropp och själ".

*

Det har varit de rationalistiska världsförklaringarnas stora misstag att de utgått från att mänskliga sin-

nesintryck och traditionell logik skulle kunna tyda alla olösta gåtor.

Koestler skildrar dramatiskt den revolutionerande nyorientering som ägt rum inom fysiken sedan sekelskiftet.

Det är särskilt studier av förhållandena inom atomens mikrovärld som tvingat till frontförändringar. Den tidigare som obönhörlig ansedda kausaliteten i skeendet godtar åtminstone inte atomfysikerna. Man kan aldrig på förhand säga hur en atom, elektron etc. i nästa ögonblick kommer att bete sig. Det enda man kan säga är att det (statistiskt) finns en viss sannolikhet för att den skall bete sig så eller så.

Då Niels Bohr utformade sin atomteori nödgades han bryta med den klassiska fysikens grundlagar för att få fram en atommodell som stämmer något så när med erfarenheten. Den på klassiska lagar grundade föreställningen visade sig bli absurd. Man har här och annorstädes måst införa antagandet av energikvanta, en föreställning som är omöjlig att upprätthålla från den klassiska fysikens ståndpunkt. Särskilt har Planck med sin kvantteori bidragit till att bryta ner barriärerna som antogs resa sig mellan materia och energi. Då han undersökte vissa elektromagnetiska fenomen, slogs han av tanken att vad som kallas energi, liksom materien, är sammansatt av små kvanta eller partiklar och att energin ej är ett kontinuerligt flöde. Men dessa partiklar är inte ting. Bertrand Russell skrev 1927: "Materia är en bekväm formel för att beskriva vad som händer där den inte finns."

Det är av vikt att ha i minnet att det verkliga föremålet för naturvetenskaplig forskning ej är den verkliga naturen utan endast våra observationer av naturen och våra tankar och föreställningar om den och de formler och lagar som utgår från oss själva och i vilka vi söker infoga naturskeendena.

De flesta människor är naturligtvis fullt medvetna om våra sinnesorgans ytterst begränsade räckvidd och pålitlighet då det gäller relatio-

nen till kosmiska ting och invecklade fysikaliska problem. Men vanligen glömmer vi alltför lätt att vår egen fysiska sfär, som förefaller oss så materiell och tät, när allt kommer omkring representerar en anhopning av kraftcentra lokaliserade till atomerna i de kroppar som för oss utgör den synliga och osynliga materien. Varje atom utgör ett solsystem för sig, en mikrokosm med en sol, atomkärnan, kring vilken planeterna, elektronerna, virvlar runt med ofattbar hastighet och mellan delarna i detta solsystem härskar relativt oerhörda avstånd. Som illustration anför Koestler Eddingtons berömda "liknelse om de två borden" i *The Nature of the Physical World*. Det ena är en antik möbel, på vilken hans arm vilar medan han skriver, det andra är bordet sådant fysikern fattar det — nästan helt bestående av tom rymd.

Emellertid — elektronerna uppträder inte enligt ett så reguljärt mönster som Bohr trodde då han utformade sin atomteori. Paradoxalt nog måste man föreställa sig dem än som partiklar, än som vågor. Någon fysisk motsvarighet till vare sig vågen eller partikeln finns inte djupare sett men man måste räkna med dem för att kunna förklara fenomenen.

Då vågen (energivågen, sannolikhetsvågen, de Broglie-vågen som den också kallas) inte är av fysikalisk natur, kan den inte förbindas med begrepp som vibrationer eller rörelser. Vad skulle vibrera, vad skulle röra sig?

Dualismen i begreppsparet energivåg/partikel sökte Bohr undanröja med sin s. k. komplementaritetsprincip. Sådana begrepp som ort/hastighet, tid/energi är enligt Bohr komplementära. När det nu visar sig att en obruten koherent synpunkt är omöjlig inom den vetenskapliga fysiken, har man skäl att vänta sig något liknande på andra områden. Man kan inte sätta allt under samma hatt. Båda aspekterna behövs, men de är komplementära och kan inte överföras på varandra. Liknande synpunkter kan anläggas på vanlig psykologi och parapsykologi, på vanlig fysik och parafysik.

Man rör sig i fysiken med bilder, hieroglyfer, symboler för vad som strängt taget är omöjligt att uttrycka. Detta gäller särskilt den nya fysikens läror om elektroner, protoner, neutroner, neutrinos och vad allt det heter. De kan studeras indirekt i de spår de lämnar efter sig som linjer i en vätska, spår som är tillräck-

Arthur Koestler

ligt exakta för att bestämma en partikels hastighet, energi m. m. Massan upplöses i energi och energin i växlande former av något okänt.

Koestler illuminerar sin framställning med mängder av slående auktoritativa citat. Werner Heisenberg säger: "När vi kommer ner på atomstadiet existerar inte längre den objektiva världen i tid och rum och de matematiska tecknen i den teoretiska fysiken hänför sig enbart till möjligheter och inte till fakta." J. R. Oppenheimer: "Om vi frågar... huruvida elektronen stannar kvar i samma läge, så måste vi svara 'Nej'; om vi frågar huruvida elektronens läge förändras med tiden, så måste vi svara 'Nej'; om vi frågar huruvida elektronen vilar stilla, så måste vi svara 'Nej'; om vi frågar huruvida den är i rörelse, så måste vi svara 'Nej'." Eddington: "Världens stoff är själsstoff." James Jeans: "Universum börjar mera likna en stor tanke än en stor maskin." Henry Margenau: "Vi vet nu att det finns områden som är helt icke-materiella."

Av alla elementarpartiklar är neutrino den mest "spöklika". Den saknar alla fysikaliska egenskaper, varför den inte påverkas av tyngdkraftlagen och de magnetiska fälten hos andra partiklar. Med ljusets hastighet färdas den från solen eller Vintergatan eller någon annan galax och passerar genom jordklotet som om det vore tom rymd. Den hejdas endast genom kollision med en annan partikel. Den ansedde astronomen V. A. Firoff framhöll att mentala egenskaper inte tydligt är begränsade till något fysiskt och att de i det avseendet liknar en neutrino. "Redan detta tyder på ett särskilt slags mentalt rum som styrs av annorlunda lagar, vilket ytterligare har bekräftats av de parapsykiska experimenten vid Duke University och annorstädes." Denna form av perception skulle innefatta en mental växelverkan som markerar en annan typ av tid-rum.

En ännu mer mystifierande partikel föregreps teoretiskt 1931 av Paul Dirac (nobelpristagare 1933). Han

beskriver den som "ett nytt slags partikel okänd för den experimentella fysiken, med samma massa som en elektron och av motsatt laddning. Man skulle kunna kalla en sådan partikel anti-elektron." Redan följande år upptäcktes anti-elektronen av Carl D. Anderson vid California Institute of Technology. Han gav den namnet positron. Sedan framlade R. Ph. Feynman en teori med en ny aspekt på fenomenet då han slog fast att positronen är en elektron som för en stund rör sig bakåt i tiden och att samma förklaring gäller för andra antipartiklar som under tiden upptäckts. Feynmans tes om tidsväxlingarna inbragte honom ett nobelpris 1965 och har betecknats som "det allvarligaste slag som någonsin drabbat tidsbegreppet inom fysiken".

Dirac lekte även med tanken på att det kunde finnas en ocean av elektroner med negativ massa. Man kan, anmärker Koestler, spekulera över om tiden oavbrutet flyter baklänges i ett stjärnsystem som består av antimateria.

Professor Margenau, fysiker vid Yale-universitetet, ger en målade beskrivning av läget då han säger: "Under mycket kort tid kan varje fysikalisk process fortgå på ett sätt som trotsar de nu kända naturlagarna... Så fort en fysikalisk process börjar, sänder den ut 'trevare' åt olika håll, trevare hos vilka tiden kan vara omkastad, normala regler överträds och oväntade saker kan hända."

Vi har här bakgrunden till en teori som lanserats av matematikern och fysikern i Cambridge, den nyligen avlidne Adrian Dobbs, vars spekulering är av intresse även därför att den innebär ett försök att förklara ESP-fenomenen.

Dobbs behöver för sin teori två tidsdimensioner. I den ena härskar den mekaniska kausaliteten i all sin ofrånkomlighet, i den andra råder en viss indetermination. Framtiden är inte obetingat bestämd, den är blott "benägen" att gestalta sig på ett visst "sannolikt" sätt. Det vore då möjligt att särskilt mottagliga hjärnor förnimmar "de sannolika faktorerna i ett system som predisponerar för ett givet framtida tillstånd" och omsätter dem i prekognitivt vetande eller med Dobbs vokabulär i pre-casts (förkänningar) som berör den närmaste framtiden. Informationen förmedlas av särskilda "budbärare", psitroner, som är verksamma i den andra tidsdimensionen. Psitronerna kan spela en lik-

nande roll som fotonerna vid vanlig synförmåga, bara det att de verkar direkt på hjärnan i stället för på ögat. "Om en svärm av psitroner kolliderar med neuroner i den förnimmade varelseens hjärna, skulle de överföra inte bara upplysning om systemet som sänder ut dem utan även pre-casts om dess sannolika framtida tillstånd, vilket återspeglas redan i de 'trevare åt olika håll' som skickas ut."

Koestler försäkrar att Dobbs psitronbegrepp är kvintessensen av aktuella strömningar inom kvantteorin och hjärnneurologin.

Dobbs idéer utbyggdes och förlänades ett mera konkret innehåll av fysiologen John Eccles, nobelpristagare 1963. Hans teori går bland annat ut på att en obetydlig viljeimpuls, som berör en enda neuron i hjärnbarken, kan utlösa omfattande reaktioner i hjärnans aktivitet. Han framhåller att då det finns 40000 neuroner per kvadratmillimeter i hjärnbarken, kan ett inflytande som ursprungligen verkar på en enda neuron modifiera mönstret för urladdningen av hundratusentals neuroner. Den aktiva hjärnbarken kan, säger han, vara en detektor av ickesinnliga influenser — "även om de existerar som någon sorts kraft bortom den som kan upptäckas av fysikaliska instrument". Eftersom de inte upptäckts har man inte kunnat ta dem med i räkningen då man byggt upp hypoteser inom fysiken.

Eccles vänder sig mot den positivistiska uppfattningen att själen är en fiktion. Han framhåller det själsliga initiativets primat i skeendet som ingen förklaring ännu gett oss nyckeln till.

Eccles innesluter även ESP och PK i sin teori. Det är ett ofta förekommande antagande i parapsykisk teoribildning att de nämnda kategorierna går tillbaka på en gemensam faktor. Man vill betrakta dem som två sidor av ett och samma förlopp och här kommer givetvis Bohrs komplementaritet in i bilden. Eccles ansluter sig till den linjen. Enligt hans mening är ESP och PK yttningar av samma princip "som låter en individs mentala viljekraft inverka på den fysiska hjärnan och får den att ge upphov till medvetna upplevelser."

*

Den senare delen av Koestlers framställning handlar till stor del om C. G. Jungs empiriskt mystiska spekulering som omfattar även den parapsykiska erfarenhetssfären. Jung hävdar att tillfälligheternas

spel, som för en ytlig iakttagare ter sig så meningslöst och hasardartat, är bundet av lagar som är oss obekanta. Det finns sammanträffanden som inte tycks ha något som helst kausalt samband men som likväl binds samman av en mening, en avsikt som kan visa sig betydelsefull. Både experimentella och spontana fenomen söker Jung passa in i denna grundritning, vilket inte sker utan komplikationer. En redogörelse för huvudlinjerna i hans resonemang och de erfarenheter som utgör deras bakgrund får anstå till en följande artikel.

"DEN NYA MÄNNISKAN" Forts

mot fornkyrkans hemliga beteckning på Jesus Kristus, Guds Son, Världens Frälsare. Kanske står vi i och med utgången ur den gamla stjärnbilden inför en ny period i mänsklighetens religiösa utveckling.

Walter Liebendorfer bröt helt mot det etablerade modelltänkandet. För honom ligger tillvarons yttersta hemligheter i ett fundament av mänsklig insikt; människan "delar" inte ett kosmiskt liv med andra varelser i vår värld; det är ur den mänskliga existensen och den mänskliga personligheten som detta liv härrör. Människan är verkligen alla tings mått. Ett embryo av en människa och ett djur uppvisar stora yttre likheter. Men medan människans foster utvecklas "uppåt" till större anpassning och effektivitet, så "devaluerar" djuret. Om människan kommer till insikt om sin egen ställning i universum, som är nära nog gudomlig, en insikt som kräver stor tankeanstängning och inte får ske genom exempelvis meditation utan i fullt medvetande, då kan hon också inse att tillvaron definitivt bestäms av osynliga, men högst verkliga, andliga lagar.

Referent: Ragnar Alcén

EN MYCKET LÄSVÄRD BOK

["Jordskred?" skriver Birgit Lange om det parapsykologiska fenomenet och forskningsområdet: ut-ur-kroppen-upplevelser, automatisk skrift och fall som tyder på reinkarnation.

JORDSKRED? 12:50 + moms o porto

Sökarens Förlag
Box 3063, 103 61 Stockholm 3

Signe Stibe:

OVÄNLIGHET TILL DÖDS

På nedre avdelningen i det stora kontorspalatset fanns serviceavdelningarna. En trappa upp direktion, administration med personalrekrytering. Våningarna ovanför inrymde det oändliga trälhavet med skrivmaskinsflickorna i trånga rader och en arbetsledare på katederplats. Runt om fanns moduler för undercheferna med sekreterare. Överst i huset de mindre modulerna, lite mer intima, ty där vinklade rumstaken med snedfönster mot himlen. Där fanns planerarna, idéskaparna.

Palatset befolkades av 600 anställda. Märkligast i betydelsen friast tycktes vår Kerberus i glasburen vid entrén vara; han tjänade inte bara företaget utan även VD privat. Så han fanns sällan på plats när man behövde honom. Och ingenting vågade man säga om det.

Alla dessa människor, så när som på Kerberus, silade sina bekymmer och problem genom mig. Det är drygt 20 år sedan. Jag var den första på en nyinrättad befattning som personalassistent. Jag hade ambitioner och drömmar om en anda av samhörighet-vänlighet i luften, sådant som skapar trygghet och arbetsglädje. I en anställningsintervju hade jag redogjort för mina intentioner. Jag var glad att jag gjort det. Jag hade bestått provet — det föreföll som om man gillade vad jag sagt. Man betraktade mig inte som en ljusblå idealist. Fastmera hade det låtit som hade man mött mig med positiva värderingar. Jag skulle kunna bli en effektiv kugge i det stora maskineriets personalpolitik. Trodde jag.

På den tiden upplevde jag mig själv som en vänlig människa och jag räknade alldeles bestämt med att vänligheten skulle bli mitt bästa arbetsredskap i relationerna till personalen. Men jag tog fel. De erfarenheter jag under cirka två år gjorde i palatset har etsat sig kvar i några minnesbilder av medmänniskor. De träder ännu fram ibland och jag tror det är nyttigt att se dem i ögonen.

Där var en medelålders kvinnlig ritare. Ja, egentligen var hon arkitektutbildad — men utomlands. Hon hade för omkring tio år sedan kom-

mit till Sverige som flykting och var tacksam att överhuvud få arbete och livsuppehälle. Hon hade accepterat sin roll, tog gärna de rätt tråkiga ritjobben och utförde dem väl och snabbt. Hon var en självklar tillgång för företaget.

Men nu kom hon till mig med en försvant förfrågan om hon skulle kunna få ett annat arbetsrum. Sedan en tid hade hon lidit av andnings-svårigheter. Hon hade varit hos läkare, han hade talat om astma och skrivit ut medicin. Emellertid trodde hon att hennes minimala arbetsrum under taket bidrog till andnings-svårerna. Rummet var utan luftkonditionering; det lilla takfönstret hade så gammalt och rostigt ramverk att det var ett företag att ens få upp det på glänt. Hon tyckte att luften gång på gång "tog slut" — då kunde hon inte sitta kvar vid sitt arbetsbord utan måste gå ut i korridoren för att hämta sig. Kunde hon få ett annat rum?

Jag lyssnade givetvis med delta-gande och lovade att påtala saken på högre ort. Det var min förhoppning att man skulle låta henne byta med någon av de yngre riterskorna som bättre kunde tas med rummets olägenheter.

Hon står för mitt minne som fröken N. Det var före du-reformens tid. Om jag någonsin visste hennes förnamn, så har jag nu glömt det.

Några dagar senare måste jag alltså meddela fröken N ledningens besked. Det var ett olustigt företag att söka vänligt omskriva det svar jag fått då jag föredragit hennes ärenden.

"Fröken N kan sitta där hon sitter. Då kan vi nog räkna med att hon säger upp sig. Hon kan inte vara effektiv nu med sin astma." Det sades inte beslöjat, med någon fördold elakhet. Utan på ett modernt samvetslöst sätt, friskt och hejigt: "Åt skogen med henne!"

Några gånger återkom fröken N med sin förfrågan. Hon förblev hela tiden lika vänlig och försvant och röntes alltid samma brist på tillmötesgående. Det var svårt att hitta på vänliga svepskäl. Det var svårt att ljuga. Det kändes som finge jag

andnöd genom försöken att tvinga mig till lojalitet mot företaget.

Ett halvår efter vårt sista samtal kom meddelandet om hennes död. Då blev fröken N plötsligt under några dagar upphöjd till allmänt samtalsämne. Vem var hon? Hur hade hon haft det? Hur hade hon levat?

Det visade sig att ingen kände henne. I tio år hade hon kommit och gått. Punktligt hade hon stämplat in sina arbetstider. Punktligt hade hon levererat sina prydliga ritarbeten. Ingen hade liksom sett henne. Ingen. Men man mindes att hon alltid hälsat med ett vänligt småleende i hissen upp eller ner.

Nu var hon död. Hade inte bara det lilla arbetsrummet utan livet självt blivit henne för trångt? Hade hon frusit ihjäl? Hade hon kunnat tinas upp av vänlighet? Hade det rent av varit bättre om jag talat **ärligt** med henne i den otäcka rumsfrågan?

I varje fall var det för sent nu. Död hade hon hittats iklädd sin finaste klänning, med ett småleende på läpparna. Hon låg i sin vilstol vid sidan om gasspisen.

Självmodet avfärdades snabbt. Hon var ju lite egen. Man kunde ju inte veta vad hon som flykting gått igenom. Det hade säkert blivit för mycket. Det var ju rent av självklart att hon inte kunde ha något att leva för, den ensamma människan... Och då så... förresten är det ju så vanligt nu för tiden.

Inte var det någon av oss som tänkte på att vi dödat fröken N. Sakta, under hennes tio år bland palatsets sexhundra kamrater. Att vi hade mördat henne med vår likgiltighet.

Kanske är jag den enda som kommer ihåg fröken N. Jag tänker ibland på henne, skräm av min delaktighet i den förödande likgiltigheten. Skuldkänsla? Jag borde inte ha varit lojal mot företagets rationaliseringspolitik. Jag borde ha ropat tills någon hörde — någon som kunde och ville rätta till det för fröken N.

Forts på sid 21

ELEKTRISKA DEMONER

Av Dénis Lindbohm

Urladdning av statisk elektricitet i bladfilm. Spänning 1.500 volt. Observera att det finns urladdningspunkter med en, två, tre och flera "svansar".

Man skall naturligtvis prova alla användbara metoder i sökandet efter bevis för de psykiska krafterna, men artikeln om eterkrafterna i Sökaren nr 4 gav knappast några sådana bevis. Två tekniker, Dennis Milner och Edward Smart, verksamma vid universitetet i Birmingham, har med hjälp av en elektrisk apparat åstadkommit ljusfenomen på fotografiska filmer och presenterar detta som bevis för bl a Rudolf Steiners teorier om värme-eter, ljus-eter, kemisk eter och livs-eter. Men hur fungerar deras apparat?

Vi kan av den till nämnda artikel publicerade ritningen se att ett par filmer placerats mellan två elektroder, vilka påförts en spänning om över 1000 volt. Och vad händer då? Jo, från katoden, den elektrod som är plus, vandrar elektroner över till anoden, den elektrod som är minus. Därvid uppstår en hög statisk po-

tential i filmerna, vilka helt enkelt kommer att fungera som gallret i ett radiorör. För att förklara vad detta åstadkommer får vi titta litet på den fotografiska teorin:

En fotografisk film utgöres av en plastbas, på vilken man gjutit en gelatinemulsion, vilken innehåller mikroskopiska korn av silverbromid, (silverhalogen AgBr). Varje sådant korn är en kristall innehållande c:a 10 milliarder silverjoner och lika många bromidjoner.

När en film exponeras innebär detta att ljuspartiklar (fotoner) rusar in i myllret av silverbromidkristaller. En foton träffar en bromidjon och slår loss en elektron från denna. Elektronen rusar iväg inom kristallen tills den träffar något som kallas "latent bildfläcken" där den stannar och samtidigt överför sin negativa laddning till fläcken. Värmen i filmen (för elektroner och jo-

ner är allting värme ovanför absoluta nollpunkten —273 C) stöter loss silverjoner från deras fasta lägen inom kristallen och får dem att vandra. När en sådan jon träffar latent bildfläcken neutraliseras den av dennas negativa laddning och förvandlas från silverjon till silveratom.

Det kan även vara viktigt att veta att silverhalogenerna är känsliga för alla våglängder inom det elektromagnetiska spektrat, som är kortare än det synliga ljuset.

Vi kan ju hoppa över beskrivningen av den kemiska process vid vilken den exponerade filmen framkallas, varvid den osynliga bilden omvandlas till synlig. Med det sagda har vi redan gett ledtrådar till hur de i Jacobsons artikel publicerade bilderna uppstått. När filmskiktet mellan katod och anod uppladdats med statisk elektricitet har detta följts av urladdningar, vilka rubbat silverhalogenernas balans. Inom fotobranschen har vi ända sedan början dragits med bildfel, orsakade av statisk elektricitet i filmskiktet. De mest underliga former har kunnat iakttas, alltifrån trädrotsliknande grenverk till kometer och mer eller mindre skarpa fläckar — men mig veterligt har ingen tidigare försökt lansera dessa filmfel som bevis för psykisk energi.

I Jacobsons artikel fanns en skarp bild märkt nr 3 och en oskarp kopia av denna, märkt nr 4. Att nr 4 var oskarp var inte så underligt: den filmen hade befunnit sig på några millimeters avstånd från den första. Därvid uppstår ett fenomen som inom foto kallas difraktion och som kännetecknas av just oskärpecirklar. Den första filmen har varit originalet, i vilket urladdningen skett. Den andra filmen har blivit en oskarp kopia av den första.

I mitt yrke träffade jag en gång på en högspanningsapparat, som användes för jonisering av luft. Om man vidrörde dess kåpa med fingret kunde man klart och tydligt se hur fingertoppen omgavs av ett suddigt ljussken utan att man kände något. Med detta i minne talade jag med en tekniker på min arbetsplats och denne tillverkade en enkel apparat

för framställning av höga elektriska potentialer. Där fanns en platta som fungerade som kondensator. Vidrördes denna kunde man se hur fingret omgavs av ljus. Vi placerade bitar av vanlig vettexduk på plattan och såg hur även dessa omgavs av ljus. Fuktades bitarna blev ljuset starkare. Men inte kunde vi ta detta som bevis för att våt vettex hade mer liv än torr vettex.

Jag tog in apparaten i ett mörk rum och placerade bladfilmer av märket Ektachrome på plattan och började experimentera med olika spänningar och olika material. När filmerna framkallats uppvisade de många intressanta ljusmönster, liknande dem man sett på bilder av löv som avbildats med Kirlianmetoden. Men mina objekt var bitar av vettex och papper, svamp och tyg — torra eller fuktade. Jag kunde även se hur ljusfenomen rört sig från fuktade till torra objekt, alldeles som när "livsenergi" rört sig från levande till döda blad på Kirlianbilder.

Att de elektriskt framställda bilderna ofta uppvisar sällsamma mönster betingas av att de elektriska spänningarna kondenseras och urladdas kring föremål som bildar ojämnheter i fältet, sådant som ett finger, ett hårstrå, ett dammkorn eller en molekylär ojämnhet i emulsionen. Jag har tämligen jämnt 29 års teoretisk och praktisk erfarenhet inom fototekniken och har ofta fått mottaga reklamationer där kunder frågat vad som orsakat olika konstigheter på deras bilder. En förtjusande dam blev mycket besviken när hon upphetsat undrade om hon fått ett andefoto, men jag kunde lösa upp fenomenet till att vara ett tämligen enkelt slutarfel. Faktiskt synd — men sanningen är inte betjänt av villovägar. Därför anser jag att experter på elektronik och fototeknik bör kopplas in, innan man med pukor och trumpeter presenterar bildbevis för "ljuset". Jag har redan stött på alltför många tekniker som haft kungligt roligt åt uppståndelsen kring Kirlianfenomenet. Visst är det ett fenomen — men absolut inte ett andligt.

Nils-Olof Jacobson svarar:

Det är synd att Milners & Smarts originalbilder inte gick så bra fram i trycket. Vid betraktande av originalen förefaller det mig trots allt tvivelaktigt att bild 4 bara är en oskarp kopia av bild 3. Även om

denna tolkning kan synas ligga nära till hands för just det bildparet, så verkar den inte hållbar för de bildpar där båda bilderna är lika skarpa — men helt olika, trots att avståndet i ett fall bara var 0,6 mm. Något sådant fanns inte med i artikeln, men jag nämner saken på sid. 8, mitten av högra spalten.

Ordet "bevis" kan jag inte finna i min artikel. Milner & Smart påstår inte heller att deras bilder bevisar existensen av eterkrafter, men de föreslår möjligheten (sid. 7, nedersta raderna). De känner utan tvekan väl till de elektriska fenomen som Lindbohm skriver om, men anser dem ändå inte vara hela förklaringen till bilderna. Det är kanske klokast att först ta del av hela deras framställning och se alla bilder innan man utdömer deras tolkning. När boken är publicerad finns bättre underlag för en saklig diskussion.

OVÄNLIGHET

Hon gav mig en av livets viktiga erfarenheter. Hon lärde mig att alltid räkna med DÖD som den eventuella konsekvensen av kall, utdragen likgiltighet. Jag började lära mig att inte bara tåla och samtycka när jag uppfattade en människa i nöd.

Så grundlades bl.a. min hållning i arbetsmiljöerna genom åren. Det är en attityd som till sist satt stopp för mina egna ambitioner, den slog ut mig ur konkurrensens samhälle.

Forts

SKAPELSEN ENL. GRAVITATIONS- OCH RÖRELSELAGARNA

Jorden och vårt planetsystem kan ha tillkommit enl. en ny lösning av den s. k. katastrofteorin, i England benämnd Kapar-teorin. I den nya lösningen har massan i planeter, månar, asteroider och meteoriter utdragits av vår sol från en nära passerad slocknad stjärna eller jätte-planet. Då avståndet var minst, drogs massa som bildat solfläckar direkt in i solen. Stjärnan drog samtidigt från vår sol ut massa som bildat kometer och ytskiktet på våra större planeter. Genom solens attraktion har varje planet fått en utgångshastighet, vars storlek bildat ett grundtal (G) för planeten. G^2 = medelavstånd AE, G^3 = omloppstid år (kont.m. Keplers 3:e lag). Solens att. sjunker med G^4 och planetens banhastighet sjunker prop. med G.

Läs vidare i häftet **OGES Funderingar**, som erhålles mot att 12:— insättes på postgiro 39 06 26-0.

Olof Gustafsson, 703 57 Örebro.

PS Häftet utsänt till 40 stadsbibliotek.

VATTUMANNEN

Bokhandel och postorder

NU MED STÖRRE SORTIMENT

NY KATALOG

Affär:
Tegnérsgatan 43 A
Stockholm

Meditation, yoga, astrologi, flygande tefat, skivor, affischer, rökelse.

Beställ katalog från

VATTUMANNEN

Box 45096

104 30 Stockholm

Tel. 08-10 96 15

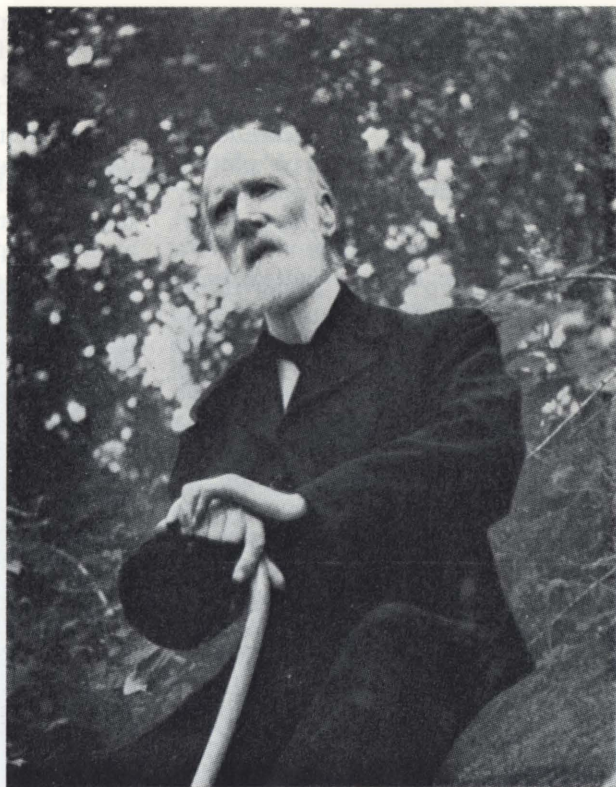
VILHELM EKElund

Det är denna höst 25 år
sedan Vilhelm Ekelund avled.

SIGVARD SJÖGREN har
skrivit några rader till hans minne.

Det finnes egentligen ingen "bok" av mig. För välvilliga ögon kunde det hela vara en sådan, eller en liknelse till en sådan.

(Vilhelm Ekelund, i brev.)

Vilhelm Ekelund (1880 — 1949)

Det har sagts — och sagts mera, än en gång — att Vilhelm Ekelunds skrifter kommer att leva lika länge som svenska språket lever. Det är troligen sant, lika sant som att bara ett fåtal människor i varje generation kommer att läsa dem, men att detta fåtal i gengäld kommer att förhålla sig destohängivnare. Ty läser man Ekelund (jag avser nu och även i fortsättningen hans prosaböcker), så gör man det antingen länge och helhjärtat eller inte alls. Jag skall strax söka förklara, varför jag tror, att det är och måste vara så, men först några data ur Ekelunds liv.

Vilhelm Ekelund föddes 1880 i Ringsjö-trakten i Skåne, där fadern var smed. Efter studentexamen 1898 (helklassisk linje) och någon tids studier i Lund debuterade han som poet 1900. 1908 flyttade han utomlands och vistades ett tiotal år i Tyskland (främst Berlin) och Danmark. Vid återkomsten till Sverige bosatte han sig först i Skåne, senare i Saltsjöbaden. Vilhelm Ekelund avled den 3 september 1949, alltså för tjugofem år sedan. Hans litterära produktion omfattar åtta versböcker och nära trettio prosaverk, mest aforismsamlingar.

Att så många svenskar, även folk med intresse för litteratur och livs-
åskådningsfrågor, står så främmande för Ekelunds författarskap, har

man velat förklara med ord som exklusivitet, svårtillgänglighet etc. Jag tror mindre på det som orsak och mera på (den visserligen skenbara) *enformigheten* i dessa aforismsamlingar: hur denne författare sida upp och sida ner, i bok efter bok spelar på samma tema med för en måttligt koncentrerad lyssnare nära nog omärkliga variationer. För att man skall stå ut med denna "enformighet" fordras, att man är utrustad med ett slags inre öra, som redan vid första kontakten med en Ekelund-aforism får en att *lystra*. Ton och tanke, stil och innehåll är hos Ekelund ett. Därför gäller om honom detsamma som om alla stora mystiker, att vad han skrivit inte kan analyseras (på vanligt litteraturhistoriskt manér) utan att därvid någonting mycket väsentligt, nämligen ordens levande liv, som är en förutsättning för deras verk, går förlorad. Med enbart hjärnan kan man således inte läsa Ekelund: hela personligheten måste vara med. Och eftersom Vilhelm Ekelund i allt sitt författarskap har sig själv som ämne, torde förutsättningen för ett sådant helhjärtat engagemang vara en viss, troligen gangsa stor, inre likhet mellan läsare och författare.

På de relativt fåtaliga människor, hos vilka denna likhet på gott och ont är förhanden, verkar Ekelunds

skrifter som magneter. Ett fint exempel på en sådan läsare är författaren Jan Fridegård, som i en uppsats från 1938 (senare återgiven i "En bok om Vilhelm Ekelund") redogjort för sitt första möte med Ekelunds författarskap. Skall jag beskriva min egen tidiga upplevelse av Ekelund, så kan jag inte göra det bättre än genom att citera ett par meningar ur Fridegårds essay: "Jag kände ett slags välbehag strömma ut från texten, orden doftade och levde med ett mystiskt inre liv. Jag var på ett dunkelt sätt nöjd med att inte begripa satsernas mening och njöt av att det kanske återstod mig att upptäcka den."

Ett starkt inre tvång att söka efter tillvarons primära källor drev mig vid denna tid (i 20-årsåldern) i yttre avseende till lantbruk och tungt kroppsarbete, i inre till Vilhelm Ekelunds böcker. De postuma verken köpte jag efterhand som de kom i bokhandeln, de tidiga i ett litet antikvariat, vars originelle innehavare sålde icke gångbara böcker — således också Ekelunds — s.a.s. efter tumstock: den lilla tunna "Väst-östligt" kostade bara 3:50, den stora volymen "Båge och Lyra 1932" däremot 15 kronor. (Numera torde tyvärr få böcker av Ekelund kunna fås under hundralappen, och samtliga är svåröverkomliga.)

Om det högsta i tillvaron, om de

innersta livsfrågorna, lönar sig inte att torrt filosofera, att teoretisera, men väl att — dikta. Det visste orientaler och greker och gjorde all sin filosofi till stor dikt. Det visste också Vilhelm Ekelund, vars aforismer om levnadsvisdom rymmer mera av poesi — och större poesi — än hans ungdomslyrik. Men i dessa aforismer förekommer talrika kryptiska termer av filosofisk art, somliga skapade av författaren själv, andra hämtade från grekisk-romersk dikt, religion och filosofi. Det måste självfallet te sig lockande för en filosof eller språkvetenskapsman att dra ut sådana termer ur texten och ställa dem nakna för undersökning och analys. Detta har också gjorts (och gjorts mycket bra av t. ex. Nils-Gösta Valdén) och det kan vara både intressant och givande att studera en sådan avhandling. Man skall därvid bara akta sig för att tro, att man på så sätt kommer Ekelund närmare. Det är inte på det sättet han skall läsas, ty på det sättet blir han inte *verksam*.

Att om kvällen i sin kammare i ensamhet och tystnad slå sig ner med en volym av Vilhelm Ekelund är att komma in i en annan och anorlunda värld än den oroliga och larmande, i vilken man vanligen lever. Det är att komma in i en värld, där tidens gång inte längre oroar, där gemenskapen med allt, även med de s. k. döda tingen, känns stark och levande. Allt är frid, ändå fyllt av aktivitet och liv — och av stilla glädje. Detta tillstånd är också produktivt, skapande: tankar finner sig och pockar på att bli nedtecknade. Det är således fråga om en art meditation. Att kväll efter kväll umgås med Ekelunds böcker är att lära sig konsten att meditera. Detta, som jag nu beskrivit, är visserligen min egen erfarenhet, men jag tror att varje uthållig Ekelund-läsare känner igen sig.

Ett annat framträdande drag hos Ekelund är hans förmåga att inspirera läsaren att studera även andra författare, ofta sådana, vilkas namn man söker förgäves i den vanliga litteraturhistorien, liksom orientalistisk religion och filosofi. Så drevs jag själv till Ehrens-värd, Andreas Rydélius och Swedenborg, för att nämna ett par svenskar, och till Zenlitteraturen och Walther Eidlitz' skrifter om bhakti.

Vad vill då Vilhelm Ekelund med sina böcker? Hur ser hans "lära" ut? — om han har någon. Av de många, som uttalat sig om detta har troligen ingen gjort det bättre än

Sven Lindqvist i företalet till den lilla utsökta antologin "Skoltal" (FIB:s lyrikklubb 1961) som varmt rekommenderas, men om jag själv skulle sammanfatta Ekelunds filosofi, sådan jag erfarit den, så blir det med orden: *ständig strävan mot ett ständigt vikande mål*. Det innebär, att själva sökandet efter lösningen av tillvarons gåta gjorts till livsprincip. Sökandet självt ses som en form av andligt liv, som gör tillvaron intressant och levande — och talet om "allts fåfänglighet" meningslöst. Den, som söker och strävar mot ett mål känner sig alltid vid början, alltid ung. Han blir tolerant mot andra, som kanske söker längs andra vägar. En varsamt spörjande hållning inför ting och medvarelser

NY MEDICIN

väsenliga frågan är ju: blir patienterna botade? Också på det området pågår undersökningar.

En av centralfigurerna på konferensen var Andrija Puharich, den amerikanske läkaren-uppfinnaren-parapsykologen-författaren som "upptäckte" Uri Geller. Helt lugnt och stillsamt berättade han om de mest fantastiska och otroliga händelser i samband med Uri. Men fysiker som hade deltagit i undersökningar av Uri bekräftade att oförklarliga saker hände. När perspektivet vidgades till kontakt med väsen i yttre rymden kunde kanske inte alla följa med. I augusti kommer Puharichs bok "Uri" på svenska.

Flera deltagare uttryckte förhoppningen och tron att den här konferensen skulle medverka till att en ny medicinsk riktning växer fram — en medicin som inte enbart behandlar patienten som en trasig maskin som ska repareras, utan tar hänsyn till alla de fyra mänskliga dimensionerna — den biologiska, den sociala, den psykologiska och den andliga. Vi reste hem med stark inspiration för fortsatt arbete.

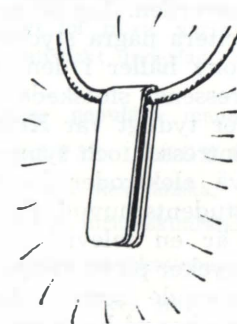
Själv vill jag för vidare forskning gärna samarbeta med någon som i Sverige bedriver psykiskt helande. Som ett första steg söker jag nu kontakt med personer som mer än någon enstaka gång ägnar sig åt någon form av psykisk eller andlig helbrägdagörelse, och som menar sig ha sett påtagliga resultat. Jag är

(även "undermänniska") kommer han snart att inta, därför att en sådan hållning under dessa omständigheter känns naturlig.

Det sagda må vara en mycket subjektiv (och mycket ofullständig) sammanfattning av Ekelunds författarskap. Eftersom det var om min personliga upplevelse av hans böcker denna uppsats främst skulle handla, torde det vara ursäktligt. På grundval av den inställning till och det utbyte av Ekelunds skrifter, som jag här sökt redogöra för kan jag tveklöst säga, att av de människor som jag mött har ingen, varken bland de levande eller bland de store döda i böckernas värld, betytt ens tillnärmelsevis så mycket för mig som Vilhelm Ekelund.

Forts

tacksam för upplysningar om ni tillhör någon viss religiös eller annan rörelse, om hur pass ofta och i vilka former ni ägnar er åt denna verksamhet, och om vilka resultat ni har sett. Jag vill också gärna ha kontakt med andra läkare, psykologer och vetenskapsmän som är intresserade av att seriöst undersöka dessa fenomen. Om någon vidare forskning kan komma igång och vilken form den i så fall kommer att ta, det blir helt beroende av resultatet av denna första efterlysning. Alla svar behandlas givetvis helt konfidentiellt. Svar kan sändas via Sökarens redaktion.

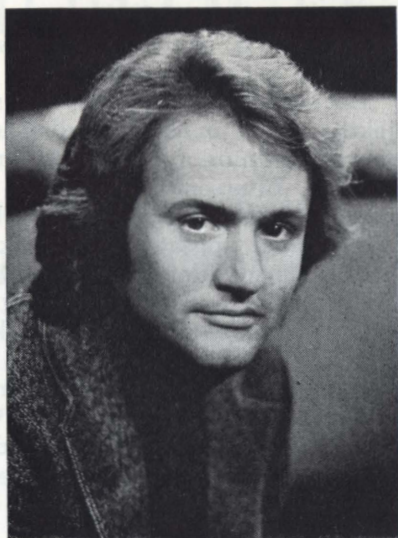

LAHKOVSKY-MAGNETER

förstärker cellvibrationen och höjer konditionen hos hjärta och thymus. Bärs om halsen. Finns i rött med vit snodd och i brunt. Inkl. frakt etc 30:—.

I. Tröeng & Co

Slottsvägen 31 — 191 51 Sollentuna
Telefon 08/96 66 00.

PER RAGNAR: REFLEXIONER

Arthur Koestler hör till den ännu fåtaliga skara tänkare som högt och med tyngd fört de psykiska krafternas talan på den internationella debattaren. Nils-Olof Jacobson skrev för en tid sedan i Sökaren om hans mycket intressanta bok, Slumpens rötter. Boken före den, av Koestlers hand, hette Call-Girls och är en bitisk beskrivning av den internationella vetenskapsmaffia som åker världen runt och kongressar i mänsklighetens och utvecklingens namn. Med sakkunskap och stor ironi beskriver Koestler naturvetarnas ofta själviska turer och utsagor, deras oförmåga att hitta gemensamma nämnare och hur de slår varandra i huvudet med skilda fakulteters resultat och symbolspråk, ovilliga att ge avkall på prestige och fackrevir. Den person i boken som verkar skildrad med störst sympati är Tony, en ung präst tillhörig Co-pertinerorden. Jag tänker här direkt citera några stycken ur det tal Tony håller i den beskrivna kongressens slutskede. De uttrycker tydligt var Koestler har sina intressen och sympatier.

"Två elektroder fästs vid en ung students huvud. Framför honom är en televisionsruta. När han trycker på en knapp, visas en upphetsande scen i den. Innan han trycker på knappen, utsänder hans hjärna den typiska 'uppmärksamhetsvågen', en ökning i elektrisk aktivitet på cirka tjugo mikrovolt. Elektroden överför den vågen till en förstärkare, som aktiverar en ström, vilken knäpper på den upphetsande bilden — aningen av en sekund innan studenten tryckt på knappen.

Snart upptäcker han att han inte alls behöver trycka på knappen — det räcker för honom att vilja se bilden, och då visar den sig. Sedan lär han sig att knäppa bort bilden med en annan viljeakt... Jag tror att han för oss ett steg närmare Nilens källor. — Och var kommer magin in? Elektroden är förbundna till elnätet, alltsammans är mekaniskt.

— Alldeles riktigt, med undantag för viljeakten som åstadkommer uppmärksamhetsvågen. Därifrån är alltsammans mekaniskt. Dessförinnan är det inte det. Man kan betrakta experimentet som ett trick. Eller som en metafor. El-trådarna ersätter nerverna, och strömbrytaren musklerna, som i normala fall utför viljeakten. Men i normala fall tar vi bara för givet att viljan kan aktivera nerver och muskler, och sålunda är vi omedvetna om magin. Försökspersonen ställs plötsligt inför det nakna mysteriet: andens makt över materien."

"Vi måste underkasta oss en ganska sträng träning för att skydda oss mot godtrogenhet och ett vältrande i dyg mysticism. Vi dras inte till dimman utan till ljuset. Genom att famla mot ljuset kan vi fås att inse, hur djupt mörkret omkring oss är. Vi försöker göra bruk av allt som vetenskapen kan erbjuda för att få en glimt av verklighetsplan vilka sträcker sig utöver vetenskapen. De stora vetenskapsmännen, alltifrån Pytagoras till Einstein, har alltid varit medvetna om det faktum att den vetenskapliga uppfattningen endast kan kasta ljus över en enda, begränsad aspekt av verkligheten, lämnande det

övriga i mörker, liksom människans öga endast kan uppfatta en liten del av det strålningsspektrum som omger oss och genomstrålar oss..."

"Idéer om psi-faktorer i tillvaron låter mindre befängda i ljuset av subatomfysikens likaledes vansinniga föreställningar. Jag vill påminna er om att vi inte reagerar för den tanken att en elektron kan vara på två ställen samtidigt, att den en stund kan rusa bakåt i tiden, att rummet har hål, att massan kan vara negativ och att materialistens materia sist och slutligen består av vibrationer som utsänds av icke-existerande trådar. Jag frestas ibland att ta för kontant Eddingtons epigram att världens materia är andemateria eller Jeans anmärkning att universum ser mer ut som en tanke än som en maskin."

"Drömmar sa Tony blygt, är privat egendom. Emellertid har jag en dröm om att vi lever ned-sänkta i en ocean av psi-krafter, ett slags psykomagnetiskt fält, som vi är omedvetna om, likaväl som vi är omedvetna om elektriska fält. När vi väl har fått grepp om detta, kan det leda till en ny kopernikansk revolution. Den kanske inte förändrar världen, men den kan ändra vår syn på världen. Jag tror att ni håller med om att en sådan ändring är vad vi ytterst behöver."

När man läser detta sista citat, ligger några andra ord nära i tanken, ett annat symbolspråk för tillvarons allgenomträngande realitet: "Gud, i vilken allt lever, röres och är".

BREV

ANG. "UNDRET" I SHIVAPUR

Jag och några kamrater brukar göra den typ av experiment som omtalas i Per Beskows artikel i nr 3 av Sökaren. Vi är väldigt intresserade av parapsykologiska fenomen. Genom en av kamraterna fick jag höra talas om vad vi kallar "handpyramiden". Vi beslöt att försöka några experiment, och de fungerade perfekt.

Vi går tillväga på följande sätt:

En person sätter sig på golvet med uppdagna knän och händerna greppande varandra under knäna. Sedan sätter sig fyra (ibland två!) personer runt den som skall lyftas och lägger sina händer ovanpå varandra ovanför objektets huvud. Ingen får ha sina egna händer i kontakt med varandra, utan det måste finnas andra händer emellan. Objektet ombeds att tänka sig själv lätt som en fjäder, och de lyftande skall koncentrera sig på att den som ska lyftas inte har någon vikt, bara massa. Koncentrationsakten utföres i 12 sekunder eller längre, alltefter objektets verkliga tyngd. Därefter sätter varje person samman sina pekfinger med handryggen uppåt och sticker in pekfingerarnas två yttersta leder under objektets armbålor och knän. Och se, det lyckas alltid!

Detta experiment brukar vi utföra, när vi talar med någon som inte tror på parapsykologi, och efter experimentets utförande finns det som regel inga tvivlare längre. På grund av händernas placering under "pyramiden" måste man vara minst två personer. Jag har själv varit med om att vi endast varit två stycken som lyft en människa på detta sätt. Under själva koncentrationsakten ombeds eventuella åskådare att tro på vad som skall utföras och försöka tänka att objektet verkligen väger lätt. Det har förekommit experiment då objektet har slagit huvudet i taket.

Man kan även koncentrera sig att lyfta "döda" ting. Vid ett tillfälle var vi fyra kamrater som använde oss av en säng vid experimentets utförande. För att vara riktigt säkra på att vi inte skulle kunna lyfta enbart med muskelkraft placerade vi en stor låda med ved och sju eller åtta tegelstenar ovanpå sängen — och vi lyckades! Efter det jag avlägsnat mig hade mina tre kamrater fortsatt att experimentera och gjort nya upptäckter. Först flyttade de vedlådan och tegelstenarna till ena änden av sängen, därefter utfördes koncentrationsakten, men endast en gick fram och försökte lyfta den sida av sängen som var extra belastad. Och så, det lyckades! Därefter gjorde man ett mycket roligt experiment. Man gjorde precis som vid det nyss beskrivna tillfället, men de som stod och koncentrerade sig vid sidan om, hade utan att den som lyfte visste om det kommit överens om att koncen-

trera sig på att sängen var omöjlig att rubba. De tänkte att sängen vägde minst ett ton. Då hände följande. Den som skulle lyfta försökte hela tiden, var starkt koncentrerad, men i stället för att sängen lyftes, slog lyftaren mer eller mindre en kullerbytta och samnade i sängen.

Jag har själv aldrig blivit lyft, så jag kan inte uttala mig om hur det känns. Däremot kan jag ganska klart beskriva vad som händer när jag lyfter. Under koncentrationsakten försöker jag skapa mig en bild av hur objektet blir lyft, samtidigt som jag tänker att det är viktlost. Efter ett tiotal sekunder känner jag det som om min bröstorg på något sätt förstors, samtidigt som jag får en känsla av otrolig styrka och en ström av kraft liksom ackumuleras i min kropp. I någon form av ESP- eller trans-tillstånd utföres sedan lyftet. När det är genomfört känner man sig urlakad i hela kroppen men ändå på något sätt full av energi. Själv brukar jag bli tvungen att gå omkring ett slag för att liksom gå ner i varv. Det psykiska tillståndet kan närmast beskrivas som euforiskt, en glädje och skratlystnad av oanade mått som drabbar alla som är närvarande. Direkt efter experimentet går det inte att tala koncentrerat. Vad som än sägs orsakar det en otrolig munterhet hos samtliga, såväl objektet som lyftes som åskådarna.

Norrköping den 4 april 1974.

Stig-Olof Forsström

MED ANLEDNING AV LARS KORHONENS DÖD

Lars Korhonen hade utexperimenterat en metod att bota nervsjuka med prisma-glasögon, så att de kunde sluta med sina mediciner och fick betydande bättring; en del blev fullt friska. Nu söker vi någon som är villig att fortsätta med hans metod, gärna någon läkare eller optiker.

Ett särtryck ur Sökaren, vilket beskriver hans metod kan erhållas gratis från undertecknad. Den som vill ha fler uppgifter om Korhonen metod kan ringa mig, kl. 17.00—19.00.

Harry Johansson

Föreningsgatan 8, 530 20 Kvänum
Tel. 0512/923 15

GÄVOR

Inger Björk, Malmö, 16:—; Ida Östlund, Näsåker, 5:—; Jan Ericsson, Uppsala, 50:—; S. A., 500:—; Bo Appelquist, Trollhättan, 10:—, Ulla Fredriksson, Tärendö, 10:—.

Summa kronor 591:—. Hjärtligt tack!

SM

KONTAKT

23-årig flicka önskar brevvänner, helst flickor. Mina intressen är vegetarisk livsföring, naturen, cykelturer, musik, böcker, filosofi, teater, konserter.

Svar till Hälsovän i Skåne, Sökaren f.v.b.

Pris för kontaktannonser: 20 öre per ord + 2:— i eftersändningsavgift, dock tillsammans minst 7:—. Moms inräknad.

FA DERES HOROSKOP

stillet og tilsendt for 35 svenske kr. Send fødselsdato, klokkeslet og fødested til

Peter Sørensen

Havrevej 12, DK-2700 Brønshøj,
Danmark

A. Information om elixiret, den 250-åriga »Haarlemer healing oil».

B. Information och demonstration av

professor Lakhovskys

MWO-kroppsenenergialstrare m.m.

Positiva referenser finns.

C. Din personliga BIORYTM uträknas enl. medicinalrådet dr. Wilhelm Fliess' metod, byggd på strikt vetenskapliga forskningsrön.

1. Biorytmogram eller pulsationsrytmen.

2. Högsta försäkringsskydd mot den egna mänskliga faktorn.

Ovärderligt för bl. a. varje bilförare — enl. statistiskt underlag.

D. Alltmer populära manastrålände

LAPIS LINGUA

den mexikanska,

tjusigt turkosskimrande

»TUR-smykkestenen»

från Sierra Madres inre — positivt testad och lovordad av framstående psykometriker och pendelspecialister kan erhållas genom undertecknad. Många positiva uttalanden om L.L. finns av lyckliga ägare.

HARALD SCHUBERT

S:t Eriksgatan 109, 113 31 Stockholm
Tel. 08 - 33 19 32

BOKRECENSIONER

ETT SLARVIGT PANSRAT HJÄRTA

Birger Sjöberg hör till de äldre författare som åter fått en plats i gemene mans medvetande tack vare TV-bearbetningar. De senaste åren har vi fått se både Fridas visor och Kvartetten som sprängdes dramatiserade. Nu har Proprius förlag påpassligt låtit Gunnel Vallquist göra ett urval av hans dikter med religiös anknytning: *Helst jag ville tro...* (Cirkapris 16:50 inkl. moms, 106 sid.) Hon avslutar samlingen med en ingående och känslig analys av religionsmotivet i Birger Sjöbergs lyrik.

I *Kriser och kransar*, den diktsamling som avslöjade att Fridasångaren var en långt mer komplicerad personlighet än många anat, finns en dikt som heter Statyernas samkväm. Den skildrar i kusligt träffsäkra bilder hur människor av rädsla för att göra bort sig förvandlas till livlösa statyer med strikta rörelser och reservationerna klara. Och likväl, när någon gång en fri "solens man" passerar, går de bort betryckta över att inte "få / av blod bland statyer vara". Den närmast föregående dikten handlar om "Orons eldmetoder", som svider men likväl måste föredragas framför den tunga systemen Ro: "Oro är dans!"

Den Birger Sjöberg som framstår i Gunnel Vallquists urval är den som kämpar med sin religiösa oro, som helst ville tro: "Skada att man ateist skall vara / då av tacksamhet min själ är full." Så talar han till den lyckliga barnafromma Frida, och samtidigt ironiserar han över den speciella typ av statyer, som klär upp sig i snusförnuftig rationalism, när han noterar att "Ateistens väg är full av smärta / men är säker dock på faktiskt vis." Birger Sjöbergs väg är inte säker. Mellan vilka poler hans liv svänger visas fint i det här urvalet, som inleds med den citerade Sommarsöndag i naturen, där tonen är lätt och milt ironisk, och som avslutas med Syntaxupproret. Det är dikten om en upplevelse där alla normala regler bryter samman, "Där vetenskapen får koller, / och tappar hud och mäger." Och likväl hämtar han här något som är väsentligt, en klassisk mystisk erfarenhet enligt Gunnel Vallquist: "Dock färgerna bär jag i minne / och klangen från stora, tunga ord, / som hördes längst därinne."

Färgerna är viktiga hos Birger Sjöberg. Om man retat sig på den kalla blå färg förlaget använt till omslagstexten på den här volymen, så blir man faktiskt mera försonligt stämd när man läst dikterna.

Blått är den himmelska färgen, det stilla gudsblå står mot jordens röda lidelser. I den mörkblå dalen i himmelrik skall skalden tillsammans med en annan berömd pekoraldiktare, konditor Ofvandahl från Uppsala, få vila och i frid och kärlek tvätta sotet av recensenterna efterhand som de passerat skärselden, "och med strålar omkring pannan, glömsk av bitterhet och harm, / sväva de omkring tillsammans, recensenter utan tal, / medan höga hymner stiga upp från mig och Ofvandahl."

Det här är rörande, charmerande, en djup och försonande mognad, men har det djupare sett med religion att göra? Var egentligen Birger Sjöberg religiös? Gunnel Vallquist ställer frågan, och hon besvarar den jakande, om man med religiös menar "att ha sinne för det heliga, att inte känna sig hemma i en enbart inomvärldslig tillvaro utan ständigt med någon del av sig själv treva efter lönn-dörren till det oerhörda, det eviga, det absoluta". Det innebär även tro på övergripande etiska normer.

Däremot är det mindre klart om Birger Sjöberg även under någon del av sitt liv var troende, dvs levde i förtröstan på en Gud som kan formuleras t.ex. i en kyrkas bekännelse. Gunnel Vallquist vill kalla honom "en religiös tvivlare, eller kanske en anfäktad troende". Birger Sjöberg var kluven, oroad, men han tvivlade inte för tvivlets egen skull. Han har skrivit ett par korta, innerliga dikter, där han kan tala om "den djupa enkelhetens stråle, / eko av ljuset", eller känna godhet och kärlek stråla ut och famna allt i vårkvällens frid. I en sen dikt formulerar han en bön om frid och försoning med alla. Den börjar

Gud, du som ser mig
trött och sorgsen gå,
hjälp mig, jag ber dig,
hjälp mig till det blå.

Gunnel Vallquist delar in Sjöbergs religiösa dikter i tre grupper: de, som tar upp frågan om Guds existens, de med skuld- och förlätelsemotiv och paradisdikterna. Till sitt paradiset hämtar han rekvisita från kristna föreställningar, men det har också mycket av svensk sommar över sig. Det är drömmen om frid och värme fjärran från alla bekymmer. Frågorna om Gud ställs ständigt och blir ständigt obesvarade. De hänger samman med frågorna om skuld och försoning och de är hela tiden närvarande och brännande. Skalden lever i det röda och hoppas på det

blå.

Hur aktuell Birger Sjöbergs problematik fortfarande är visas kanske bäst av hans stora diktsvit Konferensman. Den skildrar hur en präst kommer till en stor konferens, bakgrunden är det ekumeniska mötet i Stockholm 1925. Han är full av ångest över tillståndet ute i världen och bland människorna hemma i församlingen. Han väntar råd och hjälp men möter stelnad byråkrati och bryter samman. Gunnel Vallquist påpekar hur Birger Sjöberg här formulerar en insikt som man kom fram till vid Kyrkans Världsråds möte i Uppsala 1968, nämligen att det i dag är världen som ställer kyrkorna inför de stora frågorna i stället för tvärt om. Konferensmannen når en skör balans i övertygelsen att hans längtan, hans strävan är nog, och han återtar sin plats i ledet bland sina stabilar bröder med en "redlig önskan / att plantera friskhet bland den brända grönskan". Även i dag upplever många — även präster — samma ångest över att i stället för liv finna former, i stället för människor statyer i kyrkan. Och nöden bultar på porten. Valet står, med Gunnel Vallquists formulering, ständigt mellan institution och profetism. I dag som 1925 slår statskyrkan vakt om institutionen — och förkväver kanske profetismen.

Birger Sjöberg är nyttig att läsa var man än står på skalan mellan rött och blått, ja även om man har en annan skala. Han ställer frågor, han formulerar, ofta slående, med humor och med symboler som tränger djupt, människans eviga oro, men även den ro hon söker sig mot och kanske ibland finner.

Rune Jönsson

MÄNNISKORIKET OCH GUDSRIKET

I sin senaste bok, *Agarna och vetet* (Norstedts 1974) tar fil. dr Tage Lindbom åter upp den gamla drömmen om ett kommande lyckorike, ett oskuldens och fridens tillstånd, bland oss människor. Detta är ju ofta ett grundtema i de högre religionerna, och samtidigt har det sin motsvarighet i politiska ideologier, där, som det heter i "Internationalen", man ej hälsar frälsaren i höjden utan vill frälsa sig själv.

Med sin grundliga idéhistoriska skolning och sin stora erfarenhet från strävandena inom de sekulariserade utopisternas kretsar kan Tage Lindbom i sin bok ge en levande skildring av detta tänkta "människorike" där i enlighet med Rousseaus förhoppningar allt ordnar sig

till det bästa tack vare människans naturliga godhet. Livfullt beskrivs hur resultatet dock alltid tycks tendera till att bli det rakt motsatta. Upplösning av moraliska normer och av samhällsordning, bristande respekt för familjens och den enskilda personens okränkbarhet och liknande tendenser i människoriket verkar således snarare att leda oss mot rent kaos, mot ett allas krig mot alla.

Mot detta människorike sätter Lindbom nu Gudsriket, där "Mayas slöja" skingrats genom vördnaden för de osynliga, de gudomliga, värdena. Där är övertron på ratio, det blott mänskliga förnuftet, borta, och genom intellectus, den högre kunskapens organ i människosjälens, lever man då i ett klart gudsmedvetande; man upplever sig i allt sitt arbete som medskapande i det gudomliga skapelseverket, och människans övermod, detta att hon vill skära av gudskontakten och vara sig själv nog, ersätts av ödmjukt handlande i kärlek, av det skapande livets nedstigande i dygder. Detta övermod är enligt Lindbom själva det syndafall som religionernas, särskilt bibelns, skapelseberättelse talar om, och han menar att det i högsta grad präglar "människoriket" i dess olika sekulariserade versioner. I gudsriket däremot underordnar sig människan en högre hierarki av andliga värden; där blir familjen en kultplats och allt arbete helgat. Lyckligtvis har vår natur ännu inte blivit riktigt anpassad till människorikets normlöshet, utan vårt trots allt kvarlevande religiösa arv och våra känslomässiga reaktioner framträder ofta i form av fördomar hos oss, vilka bidrar till att hålla våra traditionella värden vid liv och kanske tills vidare skyddar oss mot den rena bestialitetens utbredning. Föraktet i tiden för den lagbundna ordningen, dyrkan av det revolutionära våldet och kulten av massan samt detta att man ständigt vill göra människan, inte Gud, till tillvarons dynamiska kraftcentrum innebär dock enligt författaren ytterst allvarliga hot mot varje anständig tillvaro för oss i framtiden på denna jord.

Liksom sin meningsfrände Kurt Almqvist har Tage Lindbom lärt mycket av den medeltida mystiken och skolastiken samt inte minst av de franskspråkiga religionslärarna René Guénon och Frithjof Schuon. Han är således en klar företrädare för tanken på de olika religionernas transcendentala enhet och övertygad om den gudomliga inspirationen i dessas olika urkunder och heliga skrifter. Han har samtidigt en utomordentlig förmåga att sätta sina tankar i sammanhang med tidens företeelser, med det aktuella nuläget. Helt visst skriver han i mycket av personlig bitter erfarenhet av den rent sekulariserade eller ateistiska socialismens och utopismens ohållbarhet.

Olle Hjern

HESEKIELS RYMDSKEPP

Och deras ben voro raka och deras fötter såsom fötterna på en kalv, och de glimmade såsom glänsande koppar.

Hesekiel 1:7

I Sökaren nr 3 förra året nämnde jag i en recension att NASA-ingenjören Josef F. Blumrich hade läst Dänikens tolkning av profeten Hesekiels syn: att det var ett landande rymdskepp som iakttagits. Efter som Blumrich i flera år hade sysslat med konstruktionsarbeten och belastningsförsök rörande landningsfötter på rymdskepp, tog han fram sin bibel i avsikt att snabbt konstatera det orimliga i sådana spekulationer. Han läste — och häpnade. Främst ovanstående beskrivning av landningsfötter fick honom att försöka rekonstruera vad Hesekiel beskriver. Detalj fogades till detalj och växte fram till en helhet. Och det blev en bok. Den boken har nu kommit i svensk översättning på Berghs förlag och heter *Då öppnades himmelen*.

Hesekiels iakttagelser är noggranna, och med mycket goda liknelser ger han en förbluffande klar bild av hur rymdskeppet såg ut — menar NASA-experten. För den som är det minsta tekniskt intresserad är det spännande att följa hur Hesekiels text (som alltid berett exegeter och bibelillustratörer vissa bekymmer) plötsligt låter sig tolkas som skarpsinniga iakttagelser av en för den tiden ofattbar farkost med förunderliga egenskaper, "jämförbar med Guds härlighet", som det sägs i texten. "Dånet av dess vingar var likt dånet från stora vatten."

Hjul, så gjorda att ett hjul var insatt i ett annat, ägnas speciellt intresse. Tydligt var det segmenterade hjul med möjlighet att från en given punkt förflytta sig i vilken riktning som helst. Och drivande hjul var förstås något på den tiden ofattbart.

Trots att synen för Hesekiel måste ha varit överväldigande, bevarade han förmågan att objektivt registrera allt: "Ovan på fästet, som såg ut att vara av safirsten och på det som liknade en tron satt en som till utseendet liknade en människa."

I bokens sista del ges omkring 30 sidor tekniska beskrivningar och beräkningar. Josef Blumrich kan ses som ett bra exempel på vad som kan hända när moderna tekniker börjar intressera sig för vissa gamla skrifter, som teologer och humanister tidigare stått tveksamma för eller gett en religiös-primitiv tolkning.

Bertil Nilsson

GÅTOR

Myter och mysterier med undertiteln *Gåtor och legender* genom årtusenden heter en bok av danske författaren Tage la Cour. Den ingick ursprungligen i ett bokpaket från bokförlaget Bra Böcker och såljs också av Trevi.

Atlantis, Loch Ness-odjuret, snöman-

nen-yetin, Jack Uppskäraren, fågel Rock, Kaspar Hauser, Ahasverus och andra fantastiska åldringar samt Mannen med Järnmasken är bland de figurer som passerar revy i den 265 sidor långa framställningen, rikt illustrerad med många gamla teckningar och en del fotografier.

Författaren inleder med Rupert Fureaux' förvandlingsnummer av den historiske Napoleon till en myt — det ger en tankeställare. Man får i tankarna den resignerade sucken: Hur skall man kunna tro på världshistorien, sedan man hört vad två vittnen har att säga om en banal trafikolycka?

Läsaren får en god föreställning om hur det går till när historiska fakta och fantastisk övertro vävs samman till egenartade mytbildningar som sedan börjar leva sitt eget liv...

Bertil Nilsson

HEALING!

F. S. Lind

dipl. massör o. sjukgymnast

Klostergatan 31

Örebro

Ring för tidsbeställning

019/11 33 79. Välkomna!

UFO OCKULTISM ESP

Engelskspråkig litteratur.

700 titlar i lager varav 200 i pocket.

Rekvirera våra boklistor!

OBS! Ny lista USA — 1800 titlar.

EDISTA postorderbokhandel

Box 4003, 180 10 ENEBYBERG

Besök gärna vårt lager efter överenskommelse per tfn 08/758 62 50.

SPIRITUALISTISK LITTERATUR

Begär vår nya boklista!

Senaste nyheter! (Priserna med moms.)

Brunton, Paul: Den hemliga vägen
hft. kronor 39:—

Charpentier, Louis: Mysterierna i katedralen i Chartres, hft kronor 39:—

Jacobson, Nils-Olof: Meditationens vägar
hft kronor 31:—

Schmidt, K. O.: Vi lever inte bara en gång
hft kronor 39:—

BOKFÖRLAGET EXCELSIOR AB

Box 5314, 102 46 Stockholm 5

SM:

JÄMLIKHET FÖR RELIGIONER

Den kristna tron har alltså en stark och aktad ställning i vårt land. Från Religionssociologiska institutet kommer uppskattningen att ungefär 900.000 svenskar kan anses bekänna sig till någon form av kristendom. Tron på Kristus och bibeln är alltså en väldig folkrörelse, fastän på tillbakagång. Att den har haft och ännu har en stor positiv betydelse som själsstärkande medel, det vet vi. Som religion fungerar kristendomen bra för många människor. Den saknar en enhetlig och klar lärobyggnad: tolkningarna är många och kan anpassas efter vars och ens personlighet, kunskaper, behov osv., och kanske denna kristendomens mångtydighet, att envar kan inlägga i den vad han själv vill finna där, är en styrka.

Några troende ser Jesus som främst en etisk lärare, som vänder sig till den enskilda människan; andra uppfattar honom som ett föredöme för alla; åter andra betraktar kristendomen som en social reformrörelse; en del menar att Jesus var Gud själv, som nedsteg till jorden för att erbjuda "frälsning" åt dem som "tror". Kristendomen kan fungera som stöd åt ett orättfärdigt privilegiesamhälle, men den kan även tas som utgångspunkt för krav på sociala förändringar, vänsterpolitik och rentav revolt. Kristendomens Gud kan uppfattas som en hård och krävande domare, som är svår att göra till lags, eller som den troendes personlige vän och gynnare, som välvilligt lyssnar till honom, där han beder i sin kammare. Gud, som av kristna människor ofta identifieras som Jesus, blir en bild av den troendes egen personlighet.

Det är självklart att den kristna trons stora utbredning i vårt land förklaras av att den i århundraden haft en extremt gynnad ställning här och fortfarande är starkt favoriserad av den politiska makten. Denna privilegierade ställning har ingen grund i någon kristendomens överlägsenhet över alla andra religioner och livsåskådningar utan har

endast en historiskt traditionell förklaring.

Om skilda religioner finge verka i vårt land på någorlunda lika villkor, så att ingen åskådning gynnas genom ett statskyrkosystem, i skolundervisningen eller av massmedia, då är det klart att många människor som nu av religiöst behov och intresse blir kristna, i stället skulle välja en annan tro. En del skulle tilltalas av Buddhas etik och realistiska psykologi, andra av de vedantiska tänkarnas subtila världsförklaring, åter andra av baha'is synkretism eller spiritualisternas tro på kontakt med avlidna genom medier, osv.

Jag uppfattar religion som en naturlig mänsklig svaghet. Religion är visserligen något tvivelaktigt från filosofisk synpunkt, från en sträng syn på vad sanning är, men det är ändå en **naturlig yttring** av det mänskliga medvetandet: det är **skönt och riktigt** för oss människor att ha psykologiska möjligheter att tro på religiöst vis. Att föreställa sig världen i ett religiöst mönster är inte bara en svaghet, utan att kunna göra det är också en styrka. Vore detta omöjligt, skulle människans situation nog bli förtvivlad. Det är inhumant och mot folkets önsknings, när ett samhälles politiska makthavare med statens maktmedel kämpar för att utrota religionen. Människorna måste ha rättighet att utan trakasserier från aktiva ateister i maktställning se världen i ett religiöst ljus.

Men det är också fel, om staten ensidigt stöder en viss form av religion. I vårt land bör kristendomen mista resterna av den privilegierade ställning som den haft i nära tusen år. Det är viktigt att den i skolundervisningen ställs vid sidan av andra livsåskådningar, varvid man beskriver de olika slagen av tro, etik och föreställningar samt kritiskt diskuterar sanningsvärdet i de skilda påståendena.

Det är rätt med jämlikhet för religioner.

SÖKAREN

Nr 7 1974 Årgång 11

Adress: Box 3063, 103 61 Stockholm 3

Postgirokonto: 70 60 47-8

Telefon: 08/69 60 27

Red o ansv utg: Sven Magnusson

I redaktionen: Nils-Olof Jacobson

Sökaren är en oberoende tidskrift för livsåskådningsfrågor, där skilda meningar kan föras fram.

För varor och tjänster som utbjuds i annonser i denna tidskrift, svarar endast annonsörerna själva.

PRENUMERATIONSPRISER

Helår (10 nr) 34:—

Halvår 18:—

I Norge och Danmark kan prenumeration ske med svensk postgiroanvisning.

I Finland kan inbetalning göras till Akademiska Bokhandeln, Postbox 128, 00 101 Helsingfors 10, postgiro 53 33 2. Helår kostar då 27 mk. halvår 15 mk.

Annonspriser (moms tillkommer):

Helsida 500:—, halvsida 300:—, småannonser 10:— per cm men minst 30:—.

INNEHÅLL:

Ragnar Alcén:

Sökt av de andliga mästarna 1

Religion och eros 4

Olle Wedholm:

Favoritboken 6

Rolf Segerstedt:

"Pyramiden" 8

Nils-Olof Jacobson:

På väg mot en ny medicin? 10

John Blom:

Yogaböcker på svenska 11

Ragnar Alcén:

"Den nya människan" 15

Birger Qvarnström:

Vår paradoxala värld 16

Signe Stibe:

Ovänlighet till döds 19

Dénis Lindbohm:

Elektriska demoner 20

Sigvard Sjögren:

Vilhelm Ekelund 22

Per Ragnar:

Reflexioner 24

Copyright resp. författare